

בעזה"ש"ת

סֵפֶר

שִׁכְר וְעוֹנֵשׁ

חֵלֶק שְׁלִישִׁי

סֵדֶר וַיִּקְרָא

פְּרָקִים כ"ג - ל"ב

בו יבאר נחיצות למוד עניני שכר ועונש, שישים אל לבו מהענשים הגדולים אשר מענישים את האדם בעולם הזה ובעולם העליון על כל עברה ועברה, וכמה שעות מימי חייו הלכו לבטלה, ואין יכולים לשער מה שנפש הרשע תסבל בעולם הבא. וידע האדם כמה הפסיד תענוגי הגן עדן ועולמות הנצח, ויתבונן אז בשכלו האז כי יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מפל חיי העולם הבא, והשכר הגדול אשר משלמים לאדם בזה ובבא על כל מצוה ומצוה ועל כל דבור ודבור של תורה, וברגע קטן יכול להפך הפל לטובה להיות מבני עליה, לזכות ל"עין לא ראתה אלקים זולתך יעשה למחפה לו". ובלמוד הזהר תמידים כסדרם יטהר נשמתו ויזכה למעלות עליונות פי'דוע מדברי האריז"ל.

יצא לאור בפעם הראשונה שנת תשס"א 5000 עותקים, ובפעם שנייה 250.000, וכעת יוצא לאור מחדש שנת תשע"א

הוצאת:

שע"י "חברה מזכי הרבים העולמי" מפעל עולמי להצלת הדת

מיסודו של הגה"צ רבי שלום יהודה גראס
כ"ק מרן אדמו"ר מהאלמין שליט"א

MIFAL HAZOHAR HOILUMI
CIO CHEVREH MAZAKEI HARABIM HOILUMI
Under The Supervision Of Rabbi Sholom Yehuda Gross
The Head Of The Rabbinical Court Of Holmin

לקנות הספרים במחיר מוטבסד:

אצל חנות הספרים של ר' פנחס ראובן הי"ו
ברחוב השומר 74 בני ברק

או אצל "מפעל הזוהר העולמי"

רחוב נחל לכיש 24/8 רמת בית שמש ארץ ישראל
טל: 054-843-6784 / פקס: 02-995-1300

Cong. Of Holmin, Nachal Lachish 24/8

Ramat Beth Shemesh 99093, Israel

Tel: 054-843-6784 / fax: 02-995-1300

[hazohar.com@gmail.com](mailto: hazohar.com@gmail.com)

מצוה גדולה לזכות את הרבים

ולפרסם ספרי זוהר הימים

בבתי כנסיות, בבתי מדרשות, בטמכות, לכל החברים ויודיים.

ולכל אחד ואחד מישראל, לקרב האנאלה שלימה בב"א

וכל המזכה את הרבים וזוכה לבנים צדיקים

ולכל ההבטחות הרשב"י ז"ע א"

"דע שהלומדים זזה"ק בחול שעה אחת, מקבלים שכר כמו שנה שלימה.
בשמחה, כמו אלף שנה, ובצער, כמו מאה אלף שנה. בשבת, כמו אלף שנה
תורה, בשמחה, כמו מליון שנה, ובצער, כמו מאה מליון שנה תורה". (פסא
מלה, הרי"ח הטוב, אורחות צדיקים, אבדר"ג).

אמונה בשכר ועניש

בראשית כאן רמוז גמול. צריך לידיע האדם ולתקע אמונה שלמה בלבו,
שהקדוש ברוך הוא מעניש את הרשעים, ומשלים שכר טוב לצדיקים, וזה
רמוז כאן ביום ראשון במה שכתבנו לעיל, דאמר רבי אבהו, "והארץ היתה
תהו", אלה מעשיהם של רשעים, ויאמר אלהים יהי אור", אלה מעשיהם
של צדיקים (בראשית ובה ב), וכן רמוז נמי עניש ושכר דבאמרו "תהו" אלה
מעשיהם של רשעים, מה נאמר שם "וחשך על פני תהום", זהו ענישם של
רשעים. "ורשעים בחשך ידמו" (שמואל א, ב ט). והצדיקים מה נאמר בהם
"יהי אור", דמנוחתם תהיה כבוד, ואורה ושמחה. ובעל תשובה צריך לידיע
באמונה שלמה, שיש עניש ושכר, ובזה יבוא לסור מדרך רע ויעשה טוב.
(גנזי המקלף עמוד סד; אוצרות התורה לאביר יעקב ז"ע)

הרשות נתונה לכל מי שברצונו להדפיס קטעים מספר זה או כל הספר בכל לשון
שהוא בכל מדינה ומדינה, כדי להרבות תורה ויראת שמים בעולם ולעורר לבות
אחינו בני ישראל לתשובה שלימה.

ספר שְׂכַר וְעוֹנֶשׁ

המבאר עניני שְׂכַר וְעוֹנֶשׁ, שהוא אחד מהיסודות הגדולים בקדושת
ישראל וטהרתו (חפץ חיים "צפית לישועה")

בו יבארו עניני יראת שמים והתעוררות, ותקוני התשובה ומצות
התוכחה וכן גודל הפגם המגיע לנפש וגוף האדם מחמת אי ידיעת
עניני יראת שמים ויראת הענש, ומבאר הגר"א במשלי (י"ב, י"ד),
גודל הזכות שיש למזכה הרבים ומוכיח את חברו, ואם שמע,
מקבל שכר על כל מה שיעשה לדורות, וגם אם לא שמע, אז מקבל
כל חלקו הטוב, וזה שלא שמע לוקח ממנו את חלק הגיהנום שלו.
(וכו כתב ה"אזהב ישראל" בפרשת קרח, עין שם, ומקורו בספר שער הגלגולים
הקדמה כ' דף כ' עמוד א' ד"ה והנה לספה זו). ובזהר (פרשת תרומה קכ"ט ע"א)
אמרו, שצריך האדם למרדף בתר חייביא ולמזפה להו כמאן דרדף
בתר חפיו, עכ"ל.

כל זה מלקט מדברי חז"ל בש"ס בבלי ירושלמי ומדרשים, זהר
הקדוש ותקונים [על פי פרוש הסלם] וספרי הראשונים, ומספרי
מוסר מגדולי האחרונים זי"ע, ודבריהם הקדושים חוצבים מלהבות
אש, מלהיבים נפש האדם לעבודת הבורא. דברים העומדים ברומו
של עולם ובני אדם מזלזלים בהם ואפילו הלומדים והיראים,
מחמת חסרון ידיעה. ועל ידי ספר זה יהיה יד הכל ממשמשין בהו
ויזכרו ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים.

והוא אוצר נפלא אשר בו ימצאו רבנים, מגידי שיעור וראשי
ישיבות, מלמדים ומחנכים וכל איש ישראל, את הדרך אשר ילכו
בה ואת המעשה אשר יעשו.

והלומד בספר זה בלתי ספק יקבל תועלת גדולה ונפלאה
והתעוררות עליונה להתאמץ ולהתחזק לקיים מצות הבורא יתברך
שמו.

הספר שבר ועונש נחלק לפרקים לפי סדר פרשיות התורה לכל השנה, כדי שיוכלו ללמוד הספר הזה מדי שבוע בשבוע, לכל שבוע פרק אחד.

הדפסנו אותו כל סדר בחלק אחד כדי שכל אחד יוכל להחזיקו בנים הטלית או התפילין שלו, וכך יוכל להשלים חוקו מיד אחר התפלה מדי יום ביומו

לוח הפרקים לפי סדר הפרשיות של חלק שלישי
= סדר ויקרא =

6. אחרי..... פרק כ"ח
7. קדושים פרק כ"ט
8. אמור..... פרק ל'
9. בהר.....פרק ל"א
10. בחוקותי ..פרק ל"ב

1. ויקרא פרק כ"ג
2. צו.....פרק כ"ד
3. שמיני..... פרק כ"ה
4. תזריע..... פרק כ"ו
5. מצורע פרק כ"ז

בעזרת השם יתברך

פתח דבר

א. הצדיק אינו נותן שינה לעיניו ביום ובלילה עד שמוכיח הרשעים ומביאם שישובו בתשובה.

(זוהר הקדוש, חלק א, כ:)

ב. אילו היו יודעים בני העולם גדול השכר להחזיר חבירו למוטב היו רודפים אחריו תמיד כמו שרודף

אחרי כסף וזהב. (זוהר הקדוש פרשת תרומה קכח, ב - קכט, א)

ג. מצוה שאהר רואה שבני אדם נוהגים בה קלות ראש ומעט המה שמקיימין אותה, הנה מצוה זו בודאי ממתנת ומצפה עד כי יבחר בה איש כשר וישר להזהר בה, ולעורר רבים על מצוה זו לקיימה באהבה לכבוד קוב"ה וכו'.

(זוהר הקדוש פרשת תרומה, קב הי"ח פרק ס"ד)

ד. כל מצוה שאין לה דורש ואין מי שיבקש אותה תדרשנה לפי שהיא כמת מצוה, ומצוה שאין לה רודפים רדוף אחרי' לעשותה, שהמצוה מקטרגת ואומרת כמה גרועה אנכי שנתעלמתי מכל וכו'.

(ספר הסיידים אות ק"ה)

אודה את השם בכל לבב בתוך רבים אהללנו, שזיכנו עד הלום לבוא ולהדפיס ספר "שכר ועונש" חלק שלישי על סדר ויקרא וברוך השם שהספרים הראשונים נתפשטו בישראל והשרישו שרשים ופעלו התעוררות רבה בעיני **שכר ועונש** בכל תפוצות ישראל. והספרים נתקבלו ברוך השם בהערצה וישראל קדושים הם שהדפיסו כבר במהדורות חדשות כמו שכתבנו בספרים הקודמים שמצוה לכל אחד להדפיס הספרים האלו ולחלקם בחינם לאלפים מאחינו בני ישראל. וברוך השם שהדברים עשו רושם בלבבות בני ישראל, כי עיקר יסוד וקדושת ישראל הוא עניני שכר ועונש, כמו שהבאנו כבר לעיל בפרשת בראשית מספר הקדוש קב הישר (פרק ה') וזה לשונו: ואהבת לרעך כמוך (דברים ו, ה), אמרו רבותינו זכרונם לברכה (תורת כהנים, פרשת קדושים, ד') זה הוא הפסוק, שהוא כלל גדול שבתורה. ואין לך אהבה יותר,

כשרואה האדם דבר מגונה באחיו ישראל, שעושה איזה חטא ועוון, שצריך להוכיחו¹ על זה, כי נשמתן של ישראל הן קשורין ודבוקין זה בזה. אבל הכלל הוא, שצריך האדם מי שהוא יודע ההרפתקאות והסיבות והעונשים² שבאים לנשמת האדם אחר יציאת הנשמה מהגוף, צריך להודיע לחבירו³, אולי על ידו יזכה חבירו גם כן ויעזוב דרכו הרשעה "ושב ורפא לו" (ישעיה ו, ט), עד כאן לשונו.

ומה נוראים הם דברי הספר חסידים (אות קני"ג) שכתב: מכאן שכל שנענש חבירו והוא אינו מזהירו לומר אל תעשה הרי כל העונש שמקבל מעלין על זה כאילו הרגו, לפי שהיה לו להזהירו ולא הזהירו.

וכאמור שהאמונה בשכר ועונש הוא יסוד התורה וקיום האמונה אהבת הבורא ודביקות האלוקית, על כן אנו מבקשים מאחינו בני ישראל שתקבלו ספר זה בסבר פנים יפות וללמוד בזה. ואם תאמרו מי הוא זה ואיזה הוא שאלמוד בספרו, אך דעו נא רבותי שספר זה אינו כמו שאר הספרים

(א) ואין לך אהבה יותר... שצריך להוכיחו על זה. ובזה מתבאר בטוב טעם דבריהם ז"ל, שואהבת לרעך כמוך הוא כלל גדול בתורה, כי האהבה הגדולה ביותר לחבירו הוא להוכיחו כשרואה בו איזה חטא, ולקרבו לעבודת השם לקיים המצוות שבתורה.

(ב) והסיבות והעונשים שבאים לנשמת האדם אחר יציאת הנשמה מהגוף, אם לא השלימה ותיקנה בעולם כראוי וכנכון. (יסוד יוסף, מאורי האש).

(ג) אבל הכלל הוא... צריך להודיע לחבירו. כלומר, שלא יסתפק להוכיחו סתם, שאינו נוהג עצמו כשורה, אלא יודיע לו גם כן העונש על החטא שהוא נכשל בו, כי אולי על ידי זה יעזוב דרכו הרשעה ויזהר ביותר מלהכשל במ עו. (מאורי האש, לפי ביאור אשכנז).

שהמחבר מחדש דבר משלו, וכמובן לכל בר דעת שעבודה כזו לעשות חיבור שלם של ליקוטים ובפרט בענינים אלו הוא דבר קשה למאוד, וצריך לימשך זמן זמנים טובא, שספר הזה הוא קובץ גדול מדברי הפוסקים ש"ס זוהר וספרי האר"י ז"ל וספרי הבעל שם טוב ותלמידיו ז"ע, ושאר ספרים של רבותינו הקדושים, ובררנו וסידרנו הספר שיהיה כשולחן ערוך, מוכן לכל אחד, ולא יצטרך לחפש בחורין ובסדקין שעות שלימות ולבסוף לא ימצא מבוקשו, שכל דבריהם קדושים וממילא לא עלי תלונותיכם. ואני מבקש מכל אחד מישראל שתקבלו ברכה זו לתוך ביתכם ותהיו לי לעזר ולהועיל.

ואסיים: רבונו של עולם יהי רצון שתתן לנו כח וחוזק ואון ועוז ותעצומות ואומץ להתחיל ולגמור לכתוב מה שעוררתני לחבר חיבור על כל ענינים של שכר ועונש ויראת שמים ועניני זכות הרבים שהוא יסוד האמונה ועמוד העבודה, ולא יקרה לנו שום מכשול ונזק ופחד וצער ודאגה ויגון ומניעה ועיכוב ובלבול ועצלות ומחשבה זרה בעולם, ותשפיע עלינו שפע השכל וחכמה בינה ודעת ותבונה וזכרון והדריכני באמיתך, ודרך שקר הסר ממני ותורתך חנני, ונזכה ללמוד וללמד לזרעינו ולזרע זרעינו לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה והאר עינינו בתורתך ודבק לבנו במצותיך ויחד לבבנו לאהבה וליראה את שמך, ולא נבוש ולא נכלם ולא נכשל לעולם ועד.

וטרם אכלה לדבר הנני קובע ברכה לכבוד ידידי הרבני הנגיד המופלג, נדיב ושוע מוכתר בנימוסין מוהר"ר... נ"י שתרגם הספר מענגליש ללשון פרענטש ולכבוד ידידי הרבני הנגיד המופלג וכו', שעזר לסדרו בהקאמפיוטער ולהכינו לדפוס ולכל אלה שעוזרים לנו להפיץ תורה ויראת שמים בעולם.

ויהי נועם השם עליהם להתברך בכל מילי דמיטב, ובשיבה טובה, אתה השם לעולם תשמרם, ברכם שמרם טהרם, שיזכו לראות מיוצאי חלציהם רב תענוג ונחת דקדושה, עד אשר נזכה בקרוב לשמוע קול מבשר ואומר בביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

יתן השם שימצא ספר זה חן ושכל טוב בעיני ציבור היראים את דבר השם שאליו הספר מופנה בעיקר, וששבבילו כל מאמץ כדאי ומשתלם, ויאירו דברי הספר את עיניהם של ישראל בכל מקום שהם לדבוק ולילך בדרכי הצדיקים המובאים בהספר לזכות וליאור באור פני מלך חיים, וזכותם של הצדיקים הנזכרים לעיל יגינו עלינו ועל כל בני ביתנו, להשלים משאלין דלבאי ולבא דכל עם ישראל לטב ולחיון ולשלם אמן כן יהי רצון.

החיבור הנוכחי מטרתו להקל מעול הציבור לדפדף בספרי הפוסקים לידע דינים היותר נחוצים ורגילים בנושאי שכר ועונש, ועניני יראת שמים ואהבת ה' יתברך, אשר בלעדן אי אפשר לקיים מצוות אפילו כיהודי פשוט, כאשר עיני כל תחזנה מישרים.

יהי רצון שיערה השם עלינו רוח טהרה ונזכה לטהר לבבנו לעבוד ליוצרנו בכל כוחנו ובכל נפשנו ובכל מאודנו עד שישלח לנו משיחנו ויקבץ נדחנו במהרה בימינו אמן.

וזאת למודעי שהספר הזה מותר ומצוה לכל אחד להדפיס כמה שרוצה באיזה לשון שרוצה, וכל המזכה את הרבים זכותו עומדת לעד וזוכה לבנים צדיקים.

וטרם אכלה לדבר הנני קובע ברכה לכבוד ידידי הרבני הנגיד המופלג האברך כמדרשו מו"מ בתורה ויראת שמים ומוכתר במדות טובות וישרות וכו' מוהר"ר... נ"י אשר נתן יד מסייעת עידוד ואימוץ להוצאת הספר הזה, יהי שכרו

כפול ומבורך בכל מיילי דמיטב ומן שמיא יושפע לו ולכל משפחתו שפע ברכה והצלחה וכן לבניהם, יפרחו ויגדלו בנחת ובשלוה, ועוד יזכו לעוד, דשנים ורעננים יהיו, אמן.

זו תורה וזו שכרה, אלקי אברהם בעזרו, כי מתוך שמחת הלב זכה להוציא לאור הספרים הקדושים האלה שרבים מחכים לו, צדקת תמים תישר דרכו, זכותם של התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי והאר"י הקדוש וכל בעלי המחברים הקדושים המובאים בספר הזה זי"ע, וזכות כל הלומדים שיעיינו בספר הזה (ובחלקים הבאים בעזרת השם יתברך על הסדרים במדבר דברים) וישובו בתשובה שלימה, יגינו עליו ועל כל משפחתו להמשיך פעליו בקודש, ובשבתו בבית השם כל הימים, מתוך ברכת בכל מכל כל, ולשבוע נחת עולמים מיוצאי חלציו, ואך טוב וחסד ישכנו באהלו, עד כי יבוא שילה במהרה בימינו אמן.

ויהי נועם השם עליהם להתברך בכל מיילי דמיטב, ובשיבה טובה, אתה השם לעולם תשמרם, ברכם שמרם טהרם, ובגודל כוח זכות הרבים שזוכים על ידי זה לבנים צדיקים תלוי בהם, שיזכו לראות מיוצאי חלציהם רב תענוג ונחת דקדושה, עד אשר נזכה בקרוב לשמוע קול מבושר ואומר בביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

ג' סיון שנת "שתבנה בית מקדשנו ותפארתנו" לפ"ק

המוציא לאור

הקדמה

הספרים האלו של "שכר ועונש" נדפס לתכלית אשר ראיתי כתוב בספר הישר לרבינו תם^א זכרונו לברכה וזה לשונו: "וצריך לקנא לעובדי עבודה זרה המענים נפשותם והולכים באפסי ארץ ויוציאו ממונם בהבל וריק, ואם הפתאים והשוטים עובדי עבודה זרה עושים כן על אחת כמה וכמה העובד לאדון העולם צריך לעשות כפל כפליים, עכ"ל.

ולפי זה כמה אנו צריכין לקנא לכת הנקרא "מיסיאנעריין", אשר כמה ממון מפזרים ושולחין שלוחין בכל העולם ושולחים מיליוני ספרים לעיתים קרובות בדואר (פאסט) ומחלקים ספריהם חנם כדי להרבות כבודו של שקר, על אחת כמה וכמה שאנו צריכין לחשוב מחשבות ולעשות להרבות כבודו יתברך שמו ולהחזיק האמונה השלימה בלב האדם. כמו כן אנו צריכים לעשות בכפלי כפלים להשם יתברך כמו שכתב רבינו תם זכרונו לברכה וליתן הספרים האלו בכל בית בישראל לאנשים ולנשים לבחורים ולבתולות אשר כל אחד ואחד^ב יבוא לידיע ולהכיר האמת בעניני שכר ועונש, ועל ידי זה יבואו לקיים שאר מצוות התורה, ובזכות זה ישלח הקדוש ברוך הוא שפע וברכה והצלחה וכל טוב אמן.

(א) שער ד' משער העבודה.

(ב) ראה יחזקאל-ל' (לג, כד), "אחד הי' אברהם", ועיין סה"מ (תרכ"ז עמוד ס"ב), "אחד ואין כיוצא בו", לפי ש"היה" תמיד בבחינת עליות המדרגות, בלא בחינת ירידה כלל". וכל זה היה על ידי שהמשיך "השם אחד" בארץ על ידי שפעל הכרה אלוקית גם בבריות עצמם, ועיין שבת מוסר פרק נ"ב באריכות.

הספרים האלו נחלקים בחינם, ורק צריך לידע שכל מצוה שבאה לאדם בדמים הוא חשובה לפני המקום ברוך הוא יותר ויותר, וכמו שכתוב בזוהר הקדוש "באגר שלים". לכן מי שרוצה באמת להרבות כבודו יתברך שמו יעזור לאחינו בני ישראל שידפיסו הספרים האלו ויפיצו אותם בכל העולם עד שלא ישאר אחד בעולם אשר לא יהיה לו אלו הספרים.

וצריכים אנו ליקח מוסר גדול מהנהגות המדינה אשר מי שרוצה לחפש אחר איזה חדשות נאות ליפות המדינה ולגרום תענוג למלך ואנשי המדינה נותנים לזה כל הצטרכות שלו בכדי שלא תהא לו שום מניעה ויהא מוחו צלול וז"ך לחשוב מחשבות טהורות ולעשות. מכל שכן אם יש אחד שרוצה מאד להמציא תענוג ולתת נחת רוח לבורא כל העולמים יתברך שמו וגם לגרום טובות וישועות לישראל בזה ובבא, על אחת כמה וכמה שצריכים אנו לסעדו ולתומכו בכל מה דאפשר שלא יהא לו שום מניעה ועיכוב, וגם נקח לנו ראיה גדולה מאד מן כת שנקראים "מיסיאנערין" שמפזרין מאות מיליוני דולארים בכדי להרבות כבוד לשקר ולסטרא אחרא רחמנא יצילנו, ומדפיסים הספרים שלהם למאות מליוני טופסים ושולחים ספריהם בחינם על הבי דואר (פאסט). וכל זאת אי אפשר בלא ממון הרבה ורכוש גדול בלא שיעור, ושמחה גדולה יש להם אם תופסים אפילו אחד מישראל לאמונה שלהם חס ושלום.

על כן כמה בושה היתה צריכה להיות לנו אם לא נעשה כמו כן להרים הכבוד של התורה הקדושה, ולקרב את ישראל לאבינו שבשמים, וללמוד לתועים בינה ודעת, וגם הטובים שבינינו לחזק לבותם לאמונה של אמת ויותר שלא תהא האמונה רפה בידם כמנהג אבותינו בידינו.

אילו היו בני אדם יודעים כמה גדול שכרו של מזכה הרבים היו רודפים אחריו כמו שרודף אחרי כסף וזהב

יהא אדם זהיר לראות תמיד לרדוף אחר חבירו להחזירו למוטב, כמו שכתוב בזוהר (תרומה קכח, ב - קכט, א), דאלמלא הוּו ידעי עלמא כמה שכרו גדול, היו רודפים אחריו תמיד כמי שרודף אחר כסף וזהב. ובפרט בעבירה המפורסמת בין המון העם, בעונותינו הרבים, בעבירות המפרסמות בתורה, הירא והחרד לדבר השם לקנאות קנאת השם צבאות, לפקח על אותם אנשים להדריכם בדרך ישרה, וגם להודיעם עונש העבירה כמה ענשו גדול מאד - אולי ואולי יתנו מקום לדבר להרהר תשובה בלבם ולסור מדרכם הרעה. והחי יתן אל לבו (קהלת ז, ב): הלא סוף האדם למות (ברכות יז, א), ומי יודע מה ילד יום (עי"פ משלי כז, א), והכל לפי החשבון (אבות ד, כב). גם רוב המוני העם מניחים תפילין על המצח ולא על המח, וצריך אזהרה גדולה על זה, ולא יזידון עוד. עכ"ל (שבט מוסר פרק כ).

על כן אחינו בני ישראל חושו נא לעזור להרים כבודו של הקדוש ברוך הוא (כי היא מצוה עוברת ואי אפשר לעשות על ידי אחרים) ואל תחוסו על כליכם ועל ממונכם ועל כבודכם נגד כבודו יתברך לעשות ולהרבות טובות לישראל

ג) ובשלחן ערוך הרב (ח"ג סעיף ג'), וזה לשונו: מצוה שאי אפשר לעשות על ידי אחרים צריך להפסיק מלימודו ויעשה המצוה.

היה לפניו עשיית מצוה ותלמוד תורה אם אפשר למצוה להעשות (מ"ק דף ט') על ידי אחרים לא יפסיק תלמודו ואפילו עוסק בקדשים וטהרות שאין נוהגים עכשיו במעשה מכל מקום מצוות עשה של תלמוד תורה מצד עצמה היא גם כן גדולה משאר מצוות רק שאינה שקולה כנגד כל המצוות כולן, אלא משום שהתלמוד מביא לידי מעשה כולן שבלעדו אי אפשר לקיימן כהלכתן, ואם אי אפשר למצוה להעשות על ידי אחרים כגון

להיות מעשה לצדקה במקום שדבריו נשמעים יותר מדברי אחרים או שאין עשיית אחרים מספקת למצוה זו כגון להוצאת המת שאין לו מלווים לפי כבודו כשיעור שיתבאר במקומו יפסיק תלמודו ויעשה המצוה ויחזור לתלמודו ואין צריך לומר למצוות שהן חובה מדברי סופרים כמו תפלה וכיוצא בה שחייב להפסיק תלמודו כדי לקיימן כהלכתן בכל תנאיהן ודקדוקיהן ודקדוקי סופרים בתכלית השלימות כי זה כל האדם כמו שאמרו חכמים (ברכות ז') תכלית חכמה תשובה ומעשים טובים, ואם אינו עושה כן נמצא שלמד שלא לעשות ונוח לו (ירושלמי פ"ק דברכות ובבלי ספ"ב דברכות) שנהפכה שלייתו על פניו ולא יצא לאויר העולם. ולא אמרו חכמים לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות אפילו שלא לשמה (רא"ש פ"ד דפסחים ותוס' סוטה דף כ"ב) אלא כשמקיים המצוות שלומד בתורה רק שאינו לומד ומקיים לשם שמים אלא מיראת העונש בעולם הבא או אפילו בעולם הזה או מאהבת השכר לקבל פרס בעולם הבא או אפילו בעולם הזה עושר וכבוד של משמאילים בה הנותן מן השמים או אפילו ליקח מעצמו כבוד וגדולה שיקראוהו רבי ויהי ראש ישיבה, אבל אם אינו מקיים מה שלומד נקרא רשע ועליו אמר הכתוב ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חוקי וגו' וכל תלמיד חכם המזלזל במצוות ואין בו יראת שמים (רא"ש בתשובה) הרי הוא כקל שבצבור וגרוע מעם הארץ (תוס' סוטה כ"ב) שזדונות נעשים להם כשגגות ולזה נעשים שגגות כזדונות ועליו אמרו חכמים לא זכה נעשית תורתו לו סם המות, ויש אומרים (מנורת המאור וכ"ד הרמב"ם במ"ש לפיכך וכו' ודו"ק) שאף על פי כן לעולם יעסוק אדם בתורה כי מתוך שלא לשמה יוכל (ממדרש רבה וכ"ה בהדיא בירושלמי פ"ק דחגיגה ע"ש) לבא לידי לשמה ללמוד על מנת לשמור ולעשות (מדרש רבה איכה) שהמאור שבה מחזירו למוטב. וכך אמרו חכמי הקבלה שכל התורה ומצוות שאדם עושה בעודו רשע אף שמוסיף כח בקליפות לפי שעה מכל מקום כשיחזור אחר כך בתשובה בגלגול זה או בגלגול אחר כמו שכתוב כי לא ידח ממנו נידח אזי מוציא מהקליפה כל התורה והמצוות וחוזרים לקדושה בחזרתו ולפיכך אין לו למנוע עצמו מלעסוק לעולם.

עוד שם בסעיף ד': (ב"י א"ח סימן ע' תוס' במגילה ד"ג ע"ב) אפילו תלמוד תורה של רבים נדחה מפני מצוה שאי אפשר לעשותה על ידי אחרים כמו שאמרו (כתובות י"ז) על ר"י ב"ר אלעאי (ירושלמי חגיגה פ"ק) כשהיה מלמד לתלמידיו וראה את המת או את הכלה הי' מפסיק מתלמודו ללוות המת ולהכניס הכלה לחופה וכו'. וי"א (רא"ש פ"ב דברכות ובי" שם) שאם הוא בענין שאם יפסיק ויבטל לימודו לרבים עכשיו לא יוכלו להתאסף עוד ללמוד להם אחר שיקיימו המצוה אין לו להפסיק אפילו למצוה של תורה ולפיכך במקום שהרב דורש בשבת (מ"א סימן ר"ץ) במנחה ואירע אונס שנתאחר מלדרוש לא יניח מלדרוש וכן לא יפסיק באמצע מפני קיום סעודה שלישית והוא שדורש ומורה לעם את הדרך אשר ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון ולהכניס בלבם יראת שמים ולא כמו שנוהגים עכשיו. ויש חולקים (א"ר שם) על זה ואומרים שבכל ענין אין תלמוד תורה אפילו של רבים דוחה שום מצוה שאי אפשר לעשותה על ידי אחרים ואפילו היא של מצוה קלה של דבריהם (כמ"ש בהל' מגילה ע"ש בלח"מ) מאחר שתכלית חכמה הם מעשים טובים והתלמוד הוא גדול מפני שמביא לידי מעשה. וכן עיקר. אלא אם כן הדורש הוא אדם גדול שמחזיר העם בתשובה בתוכחתו לעזוב דרך רשע ולשוב עדתו לעבדו באמת שזה שקול כנגד מצות ידיעת התורה שנדחית מפניה אפילו מצוות פריה ורביה כמו שכתוב למעלה, וכל שכן מפני התשובה כי התשובה קודמת לידיעת התורה כי יראת חטאו צריכה להיות קודמת לחכמתו ואם אין יראה אין חכמה, אבל אם הדורש לא הגיע למדה זו צריך להפסיק כדי להתחיל סעודה שלישית קודם שקיעת החמה וכן צריכים הרבים להפסיק לימודם למצות תפלה אם השעה עוברת אף על פי שתפלה מדברי סופרים הואיל וכולם חייבים בה מאחר שאין תורתם אמונתם (בכמה דפוסים: אומנותם) כרשב"י וחביריו.

עוד שם בסעיף ה': ואפילו רשב"י וחביריו לא אמרו עליהם שלא היו מפסיקין מלימודם לתפלה אלא לתפלת י"ח שהיא בקשת רחמים ותחנונים (גמרא שבת י' לפירוש הרי"ף והרא"ש) לחיי שעה והתורה היא חיי עולם אבל מפסיקין היו (רמב"ם הלכות קריאת שמע פרק ב) לברכות קריאת שמע שחרית וערבית אף על פי שהן

קדושים לקרבם לאבינו שבשמים להחזירים בתשובה¹ לחזק לבם באמונה שלימה על ידי ספרים של שכר ועונש, ומי שביכלתו לעזור בכח גדול לתכלית זה ולהדפיס הספר הזה בכל הלשוונות ולהפיצם בכל מקום בעולם, דעל ידי זה יחזיר את ישראל בכל העולם למוטב וכמו שכתוב בספר הקדוש שבט מוסר פרק כ' וזה לשונו: ואם יהי נזהר בכל הנזכר לעיל אז אשרי לו בעולם הזה ובעולם הבא. אבל הקדוש ברוך רוצה הרצון של אמת, ומי שאין לו יכולת והוא מתאמץ לעזור קצת על כל פנים במה שאפשר בודאי ישיג כבוד וגדולה מן הקדוש ברוך הוא שרוצה ואוהב מנחת עני ולפום צערא אגרא.

מדברי סופרים וכן לשאר מצוות מדברי סופרים שאם אינו מפסיק נמצא שלמד שלא על מנת לעשות כמו שכתוב למעלה ואפילו בתפלת י"ח אמרו (בריייתא ברכות ל"ב) שחסידיהם הראשונים היו שוהין שעה אחת שלימה בכל תפלת י"ח משלש תפלות (מג' תפלות) שבכל יום ושעה אחת שלימה קודם כל תפלה ושעה א' שלימה אחר כל תפלה ונמצא שוהין ט' שעות ביום (ספר חרדים ושל"ה סי' מ' תעניות) ולא היו חוששין לביטול תורה אף שתלמוד תורה כנגד כולם מפני שהיו מקשרים דעתם לאדון הכל ב"ה ביראה ואהבה עזה ודביקות אמיתית (טא"ח סימן צ"ח) עד שהיו מגיעים להתפשטות הגשמיות ומצוות (ספר חרדים ושל"ה שם) הדביקות האמיתית ביראה ואהבה היא גדולה ממצוות ת"ת וקודמת אליה כמ"ש ראשית חכמה יראת השם. עכ"ל.

(ד) במסכת סנהדרין דף צו: וזה לשונה: ואמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן, כל הנביאים לא נתנבאו אלא לבעלי תשובה, אבל צדיקים גמורים עין לא ראתה אלקים זולתך. ופליגא דרבי אבהו, דאמר רבי אבהו אמר רב מקום שבעלי תשובה עומדין שם צדיקים אינן עומדין שם, שנאמר שלום שלום לרחוק ולקרוב, ברישא רחוק והדר קרוב, מאי רחוק רחוק דמעיקרא, ומאי קרוב קרוב דמעיקרא ודהשתא. ורבי יוחנן אמר לרחוק שהוא רחוק מעבירה, קרוב שהוא קרוב מעבירה ונתרחק ממנה.

העצה הנכונה לרפאות האילן שיתן פירות טובים

ויש להמשיל הדור הזה לאילן נאה וגדול וענפיו והעלים שלו מרובים ויפים מאד, אבל בא העת אשר התחילו קצת העלים ליפול מן האילן וגם ראשי הענפים התחילו להתייבש, ומי שאין לו דעת לא איכפת ליה באומרו מה בכך שנופלים קצת מן העלים כי יש הרבה. וגם יש בני דעת שמרגישים בדבר, ודואגים על העלים שנופלים שמתיראים שיהיה פוחת והולך, שהיום נופלים קצת מן העלים ומחר קצת עד שנשאר האילן ריק, ועושים פעולות וסגולות לרפאות האילן, וזורקים על האילן מים במקום שנופלים העלים ובמקום שמתבישים ראשי הענפים, אבל גם זאת הפעולה בלא דעת הוא, כי השכל מחייב שבא הלקותא להאילן מהשורש של האילן שבודאי נדבקה איזו תולעת לשורשו של האילן וזו התולעת נושכת השרשים ומפסידתם, ומשם מגיע תחלה, ונראה החסרון וההפסד בהעלים שנופלים קצת, ואחר כך מתייבשים קצת ראשי הענפים הרכים, אבל הסוף יבוא אשר כל האילן תיפול על פניו אם לא ימהרו לרפאות השורש מן האילן, אבל לא לזרוק רפואות על הענפים היבשים כי לא יועיל כלום, אלא צריך לחפש אחר הלקותא שבשורש ולהשריש אחר התולעת להסיר אותה מן השורש, ואחר כך יכולין להתרפאות הענפים והאילן לעשות פירות טובים, ובלא זה הכל בחנם הוא.

מי שיש לו אמונה בהקדוש ברוך הוא מתיירא מהעונש

כן הוא בעבודות שלנו שהרבה אומרים מה בכך שאינם עושים ומשגיחים על כל המצוות אבל על כל פנים עושים הרבה מצוות. וגם יש שאומרים תוכחה גם על כל מצוות שרואים אשר אין משגיחים עליהן לעשות אותן והעובר עליהן ציית למוכיח ועושה המצוה כרצון המוכיח מפני הבושה, אבל רק לפי שעה עושה הטוב והמצוה מפני שיש לו בושה מן המוכיח, אבל במקום שלא יאמרו לו תוכחה או במקום שאין

בני אדם רואים אותו מיד עושה כהרגלו, כי אמונה אין לו להתייירא מן העונש, ובר דעת צריך לדעת ולהבין ולירד לסוף דעתו של אדם, מפני מה עובר על זאת המצוה מפני שיש לו חסרון כיס הרבה, ואפשר יכול להיות שמאמין בשכר ועונש, ורק הנסיון של ממון מעכב אותו שיש לו יצר גדול לממון. או יכול להיות שנפלה בלבו תאוה גדולה ולא יכול לכבוש תאוותו, וזה האדם אפשר יש לו אמונה, ואז בודאי יבוש ויתחרט ויעשה תשובה של אמת.

צריך לשרש אחר התולעת שבלב לחזק אמונתו בלב

אבל מי שעובר על המצוות אפילו רק דרבנן לא מפני שאין יכול לכבוש תאוותו, ולא מפני שיש לו חסרון ממון בדבר, בודאי זאת בא רק מן החסרון האמונה והכפירה רחמנא ליצלן, וזאת הוא התולעת שבלב האדם, וחכם צריך לדעת מה שיהיה בסופו, ואיזהו חכם הרואה את הנולד, ובודאי צריך לשרש אחר התולעת שבלב לחזק אמונתו בלב שבודאי נזרקה בלבו ספיקות באמונה רחמנא ליצלן. ומי שאוהב באמת לישראל, צריך לדבר בשכל על לב האדם הזה ולהבינו ולברר לו דרכי האמונה בהקדוש ברוך הוא ובתורתו הקדושה ולהשריש בלב האדם האמונה על שכר ועונש⁷ ולהגיע

(ה) מעשה נורא איך שבעל המנחת חינוך החזיר אחד בתשובה. ובספר "אלף כתב" (אות תלח) וזה לשונו: איש א' ממדינת פולין ממרחקים בא לחדר שישבו שם בי דינא רבתי דהגה"ק מנחת חינוך ז"ל, ושאל אם יכול ליכנס לקבל פני הגה"ק ז"ל, ואמרו שיוכל, וכבוא האיש הנזכר לעיל החדרה אשר יש בו הגאון נתעלף, וברוב טרחה והתאמצות שהוטב להאיש מהעלפון שחזר להיות כבריא, ושאלוהו על ידי מה אירע לו זאת, והגיד להם כך, שהוא הי' מושפע בעשירות והתנהג מתחילה כיהודי כשר בכל ענינים, עד אחר שמתה אשתו ראשונה ולקח שני, והיא הטתו מדרך הטובה עד שנעשה פושע וחוטא, ובביתו בישלו

ליראת שמים על ידי ראיות של אמת ואז תתקיים האמונה לעולם, ויעלה מעלה מעלה בעבודה של אמת, ואז יגדלו בלבם אהבה ויראה, וזה לא אפשר בלא אמונה של שכל ובינה להבין גדלותו יתברך שמו וממשלתו ורחמנותו והשגחתו הפרטית על כל דבר ודבר.

מי שעובד השם בקרירות ובלא חשקות, זה סימן שהאמונה חלושה אצלו.

וזה הוא הסימן של אמת שמי שלא מוסיף והולך בעבודה ובמעשים טובים בודאי הוא פוחת והולך, אף שלא נראה לעינים אבל כן הוא, כי לא נראה מהרה הירידה אלא לגדולי בעלי השכל, כי גם בעת שהאילן מתחיל להתייבש, אם האדם יתן עיניו עליו, לא יראה מאומה פחיתותו, אפילו אם יביט עליו שלשה ימים, אבל כשיעלים עיניו, ואחר זמן יביט על אילן הזה, יראה השתנות גדולה, וכן להיפוך כשמתגדל האילן לא

נבלות וטרפות, וגם נתן צו ופקודה שלא להניח לשום איש לבוא אצלו עבור צדקה, ופעם אחת באיזה יום השכיב עצמו לישן קודם הצהריים, וחלם לו חלום שמת, והביאוהו לבית דין של מעלה והראו לו כל מעשיו הרעים, ובית דין של מעלה וכסא הכבוד חופף עליהם דנוהו בדינים ושפטים נוראים לחייבו לגיהנום ושאר עונשים מרים, וטרם הגמר דין בא לשם הגה"ק מנחת חינוך, ואמר שבקוהו ויחי עוד והמת אל תמיתוהו, כי ידענא בי' שעוד יעשה תשובה, ואמרו לו שזה הזקן ונשוי פנים שהליץ טובות בעדו הוא הגאון הקדוש אב בית דין מטארנאפאל, ובתוך כך הקיץ וקיבל עליו לעשות תשובה גמורה, ושבר כל הכלים שהי' לו וקנה חדשים והתנהג בכשרות, ונסע בדיוק לראות פני הגאון הקדוש שהמליץ בבית דין של מעלה בעדו, וכאשר הגיע לחדרו הקדוש וראה צורתו הקדושה, ראה מיד שדמות הקדוש הלזה ראה בבית דין של מעלה, לזאת מרוב בהלה נתעלף. כן סיפר זקן א' מתלמידי המנחת חינוך ז"ל, שהי' בחדר הבית דין בעת ההיא בעת נעשה עובדא זו.

נראה אם יביט עליו כל הזמן, אבל אחר זמן נראה שינוי גדול לטובה, כן הוא בעניין האמונה והאפיקורסות רחמנא ליצלן, שלא נראה מיד, ורק הנסיון הוא, מי שעובד השם בקרירות ובלא חשקות, שם האמונה חלושה רחמנא ליצלן. השם ירחם עלינו ויטהר לבינו לעבדו באמת אמן.

בעל תשובה צריך שישב רבים מעון

בספר שבט מוסר פרק י"ט כתוב וזה לשונו: צריך בעל תשובה שישב רבים מעון, וילמד וידריך בני אדם בדרך ישרה ויזהירם בתשובה, ויכיחם ויודיעם ענשן ומתן שכרן איך הקדוש ברוך הוא מקבל תשובה; כמו שאמר דוד המלך עליו השלום בתפלתו (תהלים קיט, יח): "גל עיניי וכו';" "אלמדה פושעים דרכיך וחטאים אליך ישובו" (שם נא, טו).

י"ג עולמות הגנוזים שאין זוכה בהם שום אדם, אלא מי

שמזכה רבים בתוכחתו

בספר קב הישר וזה לשונו: בזוהר פרשת תרומה (דף קכח ע"ב) הוא מפליג מגודל שכר של המוכיחים ומזכים את הרבים, שמונעין את הרבים מן החטא ופועלין ארבעה דברים:

בראש (ביסוד יוסף מוסיף: בראש מקיים העולם ממש) - כי

ידוע הוא (קידושין מ, ע"ב) דהעולם נדון מחצה על

מחצה, ועוון אחד הוא מכריע לכף חובה כל העולם, ומצוה

אחת היא מכריעה לכף זכות, ועל ידי שהמוכיח מוכיח את

הבריות, ועל ידי תוכחתו אם שב אחד מישראל בתשובה

שלמה, נמצא שעל ידו העולם נדון לכף זכות, ונמצא זכות

הרבים תלוי בו. שנית - המוכיח מקיים מצות עשה (ויקרא יט,

יז): "הוכח תוכיח את עמיתך", ועל ידי התוכחה מתגברת

הקדושה, והסטרא-אחרא מוכרחה להיות מוכנעת תחת יד

הקדושה. השלישית - **גורם שכבוד הקדוש ברוך הוא הוא**

מתעלה ומתרומם, ושכרו יהי' שיזכה לראות בנים ובני בנים

יראים ושלמים (ביסוד יוסף מוסיף: וכל המקטרגים לא יוכלו לעשות לו מאומה כי הקדוש ברוך הוא מצילו. וכ"ה בזהר שם: **וזכי למחמי בנין לבנוי [זוכה לראות בנים לבנין] וזכי בהאי עלמא וזכי לעלמא דאתי**, כל מארי דינים לא יכלין למידן ליה בהאי עלמא ובעלמא דאתי). הרביעית - **כי לאחר מותו מוליכין את נשמתו בתליסר תרעי [בשלשה עשר שערים של עולמות העליונים, ואין מי שימחה בעדן] של עולמות העליונים**, ולית מאן דימחה בידיה. ועליו (היינו על המוכיח ומקרב לבן של ישראל לאבינו שבשמים) נאמר (מלאכי ב, ה): **"בריתי היתה אתו" רוצה לומר, קיומו של עולמי הי אתו, שהוא גרם בתוכחתו לקיימו, ושכרו יהי "החיים והשלום"**. ועוד שנוסף על שכרו גדול מאד, והוא זה, כי מלאך אחד ושמו יהודעי"ת, הוא ממונה על נשמתן של המוכיחין לשמה (זוהר ח"ב, דף קכט, ע"א), והוא מביא דיוקניה [צורתו] דההוא מוכיח, אשר הוא מזכה את הרבים בתוכחתו ומכריע את העולם מכף חובה לכף זכות, ובשעה שמביא ההוא ממונה הדיוקנא ההוא, כדן מלכא קדישא מברך לההוא דיוקנא בכל ברכאן דנתברך אברהם אבינו כד קריב עובדי עבודה-זרה לעבודת הקדוש-ברוך-הוא (אז המלך הקדוש מברך להצורה ההיא בכל הברכות שנתברך אברהם אבינו כאשר קירב עובדי עבודה-זרה על-ידי התוכחה), כמה דאת אמר (כמו שנאמר) [בראשית יב, ה): **"ואת הנפש אשר עשו בחרן" (שהכניסן תחת כנפי השכינה, אברהם מגייר את האנשים ושרה מגיירת את הנשים, ומעלה עליהם הכתוב כאילו עשאום, ולכך כתוב: "אשר עשו". רש"י שם בשם המדרש). ומעלין לההוא דיוקנא בשבעים עלמין הגנוזים, דלא זכו בהו שום בר נש אחרא, חוץ מאן דמזכה רבים על ידי התוכחה (ומעלין לצורה ההיא בשבעים עולמות גנוזים, שלא זכה בהם שום אדם אחר, חוץ מי שמזכה הרבים על ידי התוכחה).**

בזוהר מוסיף: אלו העולמות הגנוזים הם לאותם שעושים נפשות לרשעים, ואם בני אדם היו יודעים כמה תועלת וזכות זוכים בשביל שמזכים בני אדם בתשובה, היו הולכים אחריהם ורודפים אותם כמי שרודף אחר החיים... כי מי שמשתדל אחר הרשעים להחזירם למוטב, עושה להסטרא אחרא שיכנע ולא ישלוט ומעביר אותו מממשלתו, **עושה שהקדוש ברוך הוא מתעלה על כסא כבודו**, ועושה לאותו רשע נפש אחר, אשרי חלקו עכ"ל.

וביסוד יוסף מוסיף: ומי שיוכל לספר הכבוד והיקר שעושים לזו הנשמה, אשרי לו ואשרי חלקו, על כן הירא את דבר השם אל יתבייש מפני המלעיגים, ואם דבר שנאו ומכוער רואה בחבירו - יוכיחו בהשכל ויבחר שעה וזמן שיראה שיכנס דבריו בלבבו ויצליח בתוכחתו, וגם על זה יאמר (תהלים מא, ב): "אשרי משכיל אל דל, ביום רעה ימלטהו השם" עכ"ל.

המחבר הקדוש של ספר קב הישר בפרק ק"א כותב:
"מטרתו של ספר זה - והתנצלות המחבר"

והשם נתן לי לשון למודים (בביאור אשכנז מוסיף: **ולכך חברתי זה הספר בכדי לקיים בזה המצוה של 'הוכח תוכיח'**, כי כאשר יהגה האדם בספר, יוכיח לעצמו לתקן כל חטאותיו ופשעיו), כדי שיקראו בו הבריות, ואין רוצה אני לבייש אותן ברבים, כי כל איש יודע מרת נפשו במה שעות, ויוכיח לעצמו לתקן את הפשעים והחטאים. וכדי שלא יאמרו הבריות: אין הלומדים יודעים את מעשינו, ואין חשים לראות אותנו - **דע, כי בכל קהלה וקהלה יש בני אדם שיוודעים בקלקולן של הבריות, אך מפני החנופה שגוברת אומרים: או לנו אם נאמר ואוי לנו אם לא נאמר. לכן את אשר עם לבבי עשיתי וכתבתי קצת בדברי הגדה שמושכין לבם של הבריות, ובדברי משל ומליצה, ואקוה לא-ל, שעל ידי הספר הזה מזכה**

אני את הרבים, וזכות הרבים יהי תלוי בי. ואני מבקש מכל היודע לקרות בזה הספר, שישים דברי כחותם על לבו ועל זרועותיו, וייהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך השם צורי וגואלי: (תהלים יט, טו). עכ"ל.

גדלו לד' אתי ונרוממה שמו יחדיו

אנו קוראים בקול גדול לאחינו בני ישראל אוהבי שמו יתברך לעשות כמו שעשה בעל ספר הקדוש קב הישר (כני"ט), ולעזור בכל מה דאפשר להרבות כבודו של הקדוש ברוך הוא בעולם, ולזכות את הרבים שיוכלו לחלק בחנם ולהדפיס ולהפיץ ספרים של אמת אשר זכינו בעזרת השם יתברך להוציאם לאור עולם, ומהדברים האלו לומדים תועים בינה להכיר ולראות באמת שהתורה הקדושה היא מן השמים, ויש דין ויש דיין.

בספר אבן שלמה (דף מא ע"ב) וזה לשונו: "פעם אחד נסע רבינו הגר"א ז"ל אצל בית אחד שנשמע שם קול כלי שיר, ונכנס אחד מתלמידיו לשם, וראה שפוקר אחד הולך במחול עם נכריות, ואמר רבינו ז"ל, גם הרשע זה סופו ליתן דין וחשבון על שלא עסק במעשה מרכבה, אך כמה תלאות יעברו עליו וכמה ציורופים יצטרך ליצרף עד שיעלה לזו המדריגה שלא יחסר לו רק צפיית מרכבה, עיין שם באבן שלמה על דבר מי שהי יכול להשיג סודות התורה ולא השתדל להשיגן נידון בדינים קשים רחמנא ליצלן". וכל דבר בעולם מתנהג על פי חשבון, ועל ידי כן יחזרו כל היהודים בתשובה, ואז בוודאי שיהיה שלום להיהודים, כמו שכתוב בתורה "הקול קול יעקב והידים ידי עשו", מפרשים הספרים הקדושים כשהקול קול יעקב אז אין הידים ידי עשו, וממילא אם נחזיר את היהודים ליהדות וכולם יעבדו את השם, אז יהיה הקול קול יעקב ואין הידים ידי עשו שבני עשו לא יוכלו

לשלוט על היהודים. ואז נזכה תיכף ומיד לגאולה האמיתית והשלימה, במהרה בימינו אמן.

הקדוש ברוך הוא אוהב מאד העבודה לזכות הרבים¹ וכל אחד צריך שיהיה לו צער גדול וכאב לב על שפלות

(ו) בדורו של הצדיק הקדוש רבי ר' מיכל מזלוטשוב זכר צדיק לברכה היו הרבה צדיקים קדושים וטהורים וגדולי עולם, ואף על פי כן לא היה בשמים איש צדיק תמים כמו המגיד מישרים מזולאטשוב שכל הפמליא של מעלה דברו רק מאותו צדיק וקדוש. מכאן אפשר לראות מוסר השכל איך ובמה מודדים בשמים חשיבות של צדיקים קדושים.

בשמים מודדים הצדיק איך היתה מדריגתו במעלת "ורבים השיב בתוכחות על עון", והמזכה את הרבים להחזירם בתשובה הוא ה"יחסן" הכי גדול בשמים.

ונעתיק מה שכתב בספר ישמח משה על תנ"ך בהקדמה (קונטרס תהלה למשה דף י"א ע"ב), וזה לשון קדשו:

מבואר בזהר תרומה (דף קכ"ח ע"ב), שהוא זכאה בעי למרדך בתר חייבא וכו' בגין דיתחשב עליה כאילו הוא ברא ליה, ודאי איהו שבחא דיסתלק ביה יקרא דקודשא בריך הוא יתיר משבחא אחרא וכו', ועל דא כתיב באהרן "ורבים השיב מעון", וכתיב "בריתי היתה אתו החיים והשלום". ועיי"ש (בדף קכ"ט ע"א) כמה הפליגו שם כמה גדולים זכות הצדיקים שמחזירים רשעים בתשובה.

וכן שמעתי מאדמו"ח ז"ל, אשר סיפר לו מזולל"ה, איך שפעם אחת נפגשו בעולם העליון רש"י ז"ל עם הרב הקדוש ר' איציקל מדראהאביטש, ושאל רש"י ז"ל [מאת] ר' איציקל, איזה זכות ומצוה יש לו לבנו הרב הקדוש ר' מיכל המגיד מישרים מזולאטשוב מה ששומע שמרעישין בכל העולמות עם בנו הרב הנזכר לעיל. והשיב לו ר' איציקל הנזכר לעיל, איך שלומד תורה לשמה. ולא נתקררה דעתו של רש"י ז"ל. ואמר לו עוד, שבנו הרבה לסגף את עצמו בתעניתים וסיגופים, וגם בזה לא נתקררה דעתו הקדושה. ואמר לו עוד, אשר הרבה בגמילות חסדים וצדקה ופיזור נתן לאביונים וכדומה, ועוד לא נתקררה דעתו.

כבודו יתברך שמו, ולהדפיס ספרים האלו שמועילים בעזרת השם להתחזקות בענייני אמונה בשכר ועונש, ועל ידי זה יוכלו בני ישראל להתקרב לעבודתו יתברך שמו. ובזה יקיימו המצוה של "ואהבת לרעך כמוך", שבהמצוה הזאת¹ כלולות כל מצוות התורה, ולעשות נחת רוח לאבינו שבשמים להדפיס דברים של אמת וחכמה לעורר לבבות של אחינו בני ישראל שידעו גדולתו של הקדוש ברוך הוא ורחמנותו הרחבה על בני אדם ועל כל הבריות, שעל ידי זה יתרבה כבודו יתברך שמו בעולם שיכירו וידעו בלי ספק שיש מנהיג ושופט לכל העולם והתורה הקדושה היא מן השמים, כי האמונה שיש רק מחמת שראינו שעשו אבותינו כך וכך זאת היא חלושה ואינה רק מנהג אבותינו בידינו. אבל אמונה מכח הידיעה וכמו שכתב דוד המלך עליו השלום **"דע את אלקי אביך ועבדהו"**, זה ענין אחר הוא וכמו שכתוב אינה דומה ראייה לשמיעה, והאמונה מחמת ידיעה זאת היא ממש כמו ראייה, וזאת יכול להתקיים לעולם שאפילו כל הכופרים והמסיתים ירצו להדיח אותו מן הדרך הישרה אי אפשר להם, אבל לאדם המאמין רק מחמת ירושת אבותיו בקל יכולין לזרוק בלבו ספקות חס ושלוש.

וגם בלא זה המאמין רק מאבותיו זה אי אפשר לעשות עבודה בשלימות ובחשקות ובאהבה, **והקדוש ברוך הוא יש לו נחת רוח רק מן הרצון הגדול יותר ויותר מן המעשה**, כי רחמנא ליבא בעי, כי "מה אשיב לך כל תגמולהי עלי", ותן לו משלו שאתה וכל אשר לך שלו הוא, כי התפילין והרצועה מן עגל באים, ומהיכן בא העגל מן הקדוש ברוך הוא, והאתרוג לברך עליו גם כן הוא מן השם יתברך, ולימוד תורה הקדושה

שוב אמר לו שרבים השיב מעון ועשה הרבה בעלי תשובה בעולם, ובזה נחה ושקטה דעתו של רש"י ז"ל, ונחה דעתו הקדושה מה שמרעישים אתו כל הפמליא של מעלה, עד כאן.

(ז) שבת דף לא.

ותפלה גם כן כי "מי שם פה לאדם" לדבר, וכן הכל, ואם צדקת מה תתן לו, אם כן אי אפשר לאדם שום דבר בעולם ליתן להקדוש ברוך הוא אשר לא ממנו יתברך שמו בא לו זאת, אלא רק התורה והמצוות אשר נתן לנו הקדוש ברוך הוא לעשות רצונו, ואם אנו מבטלין במחשבה של אמת רצונינו מפני רצונו יתברך שמו, רק זאת שלנו היא הבחירה ונוכל ליתן להקדוש ברוך הוא ומקרבין עצמינו להקדוש ברוך הוא על ידי רצון הטוב ובלא זה אינו כלום כי בשפתיו כבודני ולבו רחוק ממני אינו לרצון ולא פורחת לעילא, אשר אפילו קרבן בלא כונה להשם יתברך פגול היא ולא ירצה, וגם כתיב בגמרא שאחד שאכל קרבן פסח בלא כונה נקרא פושע.

על כן אחינו בני ישראל מי לדי אלי, לתת יקר וגדולה ותפארת למי שאמר והיה העולם ועשה עמנו תמיד טובות ונסים גדולים ורבים וגם עושה עמנו בכל עת ערב ובוקר וצהרים, וראוי וחיוב גדול הוא להתאמץ בכל אמצעי כחות להרבות כבודו יתברך שמו בין הברואים, ולזה אין שום אופן אלא להדפיס ספרים הרבה כמו שאמר שלמה המלך עליו השלום (קהלת יב, יב): **"ויותר בני הזהר עשות ספרים הרבה אין קץ" ולהפיצם בישראל, כי יש הרבה בני ישראל אשר יש להם לב בשר, רק אין להם את הספרים היסודיים שיבארו להם את הענין של שכר ועונש ויראת שמים ואין אומן בלא כלים, וגם יש שאינם יודעים איזה ספרים שיש יותר תועלת לקנות ולא כל העתים וזמנים שוים, כן גם בזמן הזה רק ספרים כאלו להחזיק האמונה בראיה של אמת יכולים לפעול בעזרת השם יתברך.**

ובגמרא עירובין (דף כא ע"א) וזה לשונה: דרש רבא מאי דכתיב (קהלת יב, יב) ויותר מהמה בני הזהר עשות ספרים הרבה וגו'. בני הזהר בדברי סופרים יותר מדברי תורה, שדברי תורה יש בהם עשה ולא תעשה, ודברי סופרים כל

העובר על דברי סופרים חייב מיתה. שמא תאמר אם יש בהם ממש מפני מה לא נכתבו, אמר קרא (שם) "עשות ספרים הרבה אין קץ. ולהג הרבה יגיעת בשר" (שם), אמר רב פפא ברי' דרב אחא בר אדא משמי' דרב אחא בר עולא מלמד שכל המלעיג על דברי חכמים נדון בצואה רותחת. מתקיף לה רבא, מי כתיב לעג, להג כתיב. אלא כל ההוגה בהם טועם טעם בשר.

וברש"י שם בדיבור המתחיל "ויותר מהמה": לעיל מיני כתיב דברי חכמים כדרבונות אלו דברי תורה שנמסרו למשה על פה, שנחלקו בהן חכמי ישראל לאחר שנתמעט הלב ושכחו, כדכתיב בסיפ' דקרא נתנו מרועה אחד זה משה, וכתיב בתרי' ויותר מהמה בני הזהר ממה שניתן בסיני בכתב שהוא עיקר, בני הזהר באלו שבעל פה שגם הם עיקר, אלא לכך לא נכתבו שאין קץ לעשות ספרים הרבה בכל אלה. עשה ולא תעשה, יש בהן שאין בהם חיוב מיתה, אבל דברי סופרים חייב מיתה על כולן כדכתיב (קהלת י, ח) ופורץ גדר ישכנו נחש. ולהג הרבה, המלעיג עליהם ביגיעות בשר נידון. כל ההוגה בהן, בכל שעה שאדם מחזר בדברי תורה מוצא בהם טעם.

על כן אנו מבקשים שכל מי שחס על כבוד שמים יתברך שמו ויבוא הספר הזה לידו שיתאמץ בכל מה דאפשר להדפיס ולהפיץ הרבה ספרים^ח בלשון הקודש ובכל שאר הלשונויות, ולהפיצם בכל העולם, ומי שיש לו לב לדעת ימצא באלו

(ח) על ידי הפצת ספריו של הצדיק הנה כשמת יוצא הצדיק לקראתו בגן עדן, וזוכה לישב במחיצתו בעולם הבא
א. המדפיס ספרים מממונו להוציא לאור תורה זוכה ויושב במחיצת התלמידי חכמים מחברי הספרים, שהרי על ידו יצא החיבור לעולם, ותרבה הדעת בכל עת, ואילו היה גנוז למקצועות המשכן בירכתיים, לא היו לומדים בו.

הספרים דברים נפלאים אשר עוד לא ראה כזאת מעולם לענין התחזקות האמונה בעניני שכר ועונש ויראת שמים^ו ועוד, וישמח לבו ויגל מאד.

ב. ועיין ספר חסידים (אות תקנ"ט) שכל צדיק שמפרש דבר צדיק אחר, כשמת יוצא לקראתו בגן עדן, (ועיין ילקוט מעם לועז קהלת (י"ב, יב)).

ג. והנה אמרו חכמינו זכרונם לברכה במסכת יבמות (דף צ"ו ע"ב) שפתותיו דובבות וכו' כדאיתא שם, ולפי זה הגורם שיהיה החכם חי אחרי מותו, גם הוא זוכה ויושב במחיצתו, שהרי הוא גרם להחיותו, ואין ספק כשהוא בא לעולם הבא, החכם בעצמו עם סיעת מרחמוהי יוצאין לקראתו לקבל פניו. (הגאון מהרח"א איסטרוולסה בספרו בן אברהם פרשת וישלח דף כ"ג ע"ב).

ד) **הספר של הצדיק הוא נשמת הצדיק:** בספר מהר"ח פלאגי זצ"ל בספרו "תורה וחיים", (מ"ע ס' אות ריו), באמצע דיבור: בחלום וכו' עיין שם, ונא לעיין בהסכמת הגה"צ מהרי"ח זוננפלד זיע"א לספר "צדקה ומשפט", אודות הוצאה לאור. גם האדמו"ר מסאדיגורא זיע"א מביא שהציון להצדיק הוא בשביל הגוף והנפש, והספר של הצדיק הוא לנשמת הצדיק.

ט) ראה בקהלת יב, יב, אחר שהזהיר שלמה המלך עליו השלום "ויותר בני הזהר עשות ספרים הרבה אין קץ", מסיים שם, "סוף דבר הכל נשמע את האלקים ירא ואת מצוותיו שמור כי זה כל האדם". ועיין רש"י שם כי לדבר הזה נברא כל האדם, ושלמה תפס בקצרה את העיקר הגדול הזה, שהוא יראת שמים וממילא מובן שהכל מלבדה הוא הבל. ואמרו חכמינו זכרונם לברכה (במס' שבת) "כי זה כל האדם" שלא נברא האדם אלא בשביל זה, עיי"ש. וכשם שסיים שלמה המלך ע"ה את ספר משלי במעלת היראה, כמו שאומר "שקר החן והבל היופי אשה יראת השם היא תתהלל", כך סיים ספר קהלת במעלת היראה, "סוף דבר הכל נשמע את האלקים ירא ואת מצוותיו שמור כי זה כל האדם", וכן הוא אומר למעלה: "את האלקים ירא" (ילקוט מעם לועז קהלת יב, יד).

ואל יתמה הרואה איך אפשר זאת, אלא אם ראשונים כמלאכים וכו'. **אבל כן גזר הקדוש ברוך הוא על כל דבר באיזה זמן שיצא לאור עולם, ועל ידי מי, ומי שיהיה לו הזכות בספרים כאלו**⁸⁷. **והרבה פעמים הם תיקונים מגלגולים הקודמים מדורות הראשונים** כמובא בפנים הספר, וכמו שכתוב בזוהר הקדוש על הפסוק "וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל לאמר זה הדבר אשר צוה השם"⁸⁸, דהנה איתא בתיקונים⁸⁹ אשר אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא, בכל צדיק וחכם דמתעסק באורייתא, ואיתא בספר תניא קדישא⁹⁰, **שבכל דוד ודור יורדין ניצוצין מנשמת משרע"ה ומתלבשין בגוף ונפש של חכמי הדור עיני העדה ללמד דעת את העם** וכו'. וכמרומו גם בש"ס בכמה מקומות⁹¹ שאמרו על התנאים והאמוראים "משה שפיר קאמרת", וכפירוש רש"י שם.

וזהו שעל ידי הרועה נאמן שבכל דור, בחינת משה שבדור, על ידו פועל משה רבינו עליו השלום באנשי הדור שיקיימו

(י) ראה בספר טוב טעם ש"שלמה המלך הזהיר (קהלת יב, יב) לעשות ספרים הרבה וכו', שכשם שאין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף, כך יבוא רק לאחר שיתגלו כל תעלומות החכמה, וזהו שאומר מלאכי "זכרו תורת משה עבדי אשר צויתי וגו' הנני שולח לכם את אליהו הנביא", שעל ידי זכירת התורה כפי שנתנה מסיני על כל תעלומותיה יבוא אליהו ויבשרנו עד כאן, ילקוט מעם לועז שם.

(יא) ועיין לעיל מה שהבאנו מהישמח משה הסיפור מרש"י זכרונו לברכה, (עיין שם).

(יב) במדבר (ל, ב)

(יג) תיקון ס"ט (דף קי"ב רע"א). זוהר חדש (דף רע"ג, א').

(יד) פרק מ"ב.

(טו) שבת דף ק"א ע"ב, סוכה דף ל"ט ע"א, ביצה דף לח ע"ב,

חולין דף צ"ג.

את מצוות השם בכלל, ושיקיימו אותם בבחינה ומדריגה שמשה רצה שיקיימו אותם. וכמו שכתוב בבראשית רבה (פרק נ"ו, ז) ש"אין לך דור שאין בו כמשה וכהאבות". וכמו שכתוב בספר שבט מוסר פרק ד' וזה לשון קדשו: **"וביד האדם להיות כאברהם יצחק ויעקב, אבותינו הקדושים, אשר בוראם מתפאר עמהם, שהרי אין דור שאין ל' צדיקים כאברהם אבינו, עליו השלום, כאמרו רבותינו ז"ל (ירושלמי עבודה זרה ב, א; מדרש תהלים ה, ה) - הרי ביד האדם הוא להשלים מנין הלי".** עכ"ל.

והנה התורה היא נצחית ותמידית, וזהו "וידבר משה אל ראשי המטות", היינו אשר משה רבינו עליו השלום דיבר אל ראשי המטות שבדורו, וכן חכמי הדור, שהם אתפשטותא דמשה בכל דור ודור מדברים לבני ישראל שבדורם, לאמר לדורות אחריהם, זה הדבר אשר צוה השם, שיקיימו את מצוות השם באופן כזה שמשה רבינו עליו השלום מלמדם לקיימם, היינו באופן ובבחינת שהוא מראה להם ("מראה באצבעו ואומר זה"), היינו בבחינתו כפי שמשה רבינו עליו השלום רצה לקיימם ("שיתקיימו כולן על ידי").

ובזה נתקיים במשה רבינו עליו השלום גם מה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה¹⁰ "הלומד תורה על מנת ללמד, מספיקין בידו ללמוד וללמד, והלומד על מנת לעשות, מספיקין בידו ללמוד וללמד לשמור ולעשות", כי על ידי זה שראשי המטות שבכל דור מזרזין את בני ישראל שבדורם לקיים את המצוות, הרי זה כאילו משה רבינו עומד ומדבר עתה לבני ישראל ומוסר להם את דבר השם.

וכן אנו רואים גם מחכמות החיצונים אשר אנו יודעים כמה גדולים היו ולא המציאו האורות הטובים

(טז) אבות פרק ד' משנה ה'.

"עלעקטעריציטעט", ועראפלאנען וספאטניק וכל מיני כלי משחית, וכדומה, וגם עתה יש חכמים יותר מזה שהמציאו זאת. וגם זה האדם הממציא זאת בעצמו איזה ימים קודם לא ידע זאת, ונראה שהכל בידי שמים מתי יהי ועל ידי מי.

הספרים האלו נבנו על יסוד ועל הצווי אשר צוה לנו אדוננו דוד המלך עליו השלום שאמר (דברי הימים-א טז, יא.

תהלים קה, ד) "דרשו השם ועזו", לידע באמת, ולראות גבורותיו ונפלאותיו וממשלתו, ולהכיר באמת בשכל שהכל לא בדרך הטבע רק בהשגחה ובנס, ואז יכול האדם לאהוב אהבה של אמת לבורא כל העולמים ולירא מפניו יראה של אמת בגין שהוא רב ושליט, כי זה כל האדם ותכלית האמתי.

עוד צוה לנו דוד המלך עליו השלום שלא יאמר אדם אני אשלים את נפשי בתורה ועבודה רק אמר (דברי הימים-א טז,

כד) "**ספרו בגוים כבודו בכל העמים נפלאותיו**". וגם אמר (תהלים קמה, יב) "**להודיע לבני האדם גבורותיו וכבוד הדר מלכותו**", וזה **לאחרים**, ובודאי ידע דוד המלך שכן ראוי לעשות וגם אפשר למד זאת מאברהם אבינו¹² שעשה כן כמו

(ז) מי שאוחז במידה זו מראה אהבתו אל השם ביתר שאת וביתר עז, כי מדרך אהב את המלך להתאמץ ולהשתדל בכל האפשר להכניס בני אדם תחת עול מלכותו ולהרבות לו עבדים וראה מה שכתב החתם סופר בהקדמתו לשולחן ערוך (חת"ס יו"ד חלק ב') בקונטרס "פתוחי חותם" שכתב הגה"ק רבי שמעון סופר אבדק"ק קראקא בנו של רשכבה"ג בעל החת"ס זיעוכי"א. וזה לשונו: והאוחז במידה זו מראה אהבתו אל השם ביתר שאת וביתר עז, כי מדרך אהב את המלך להתאמץ ולהשתדל בכל האפשר להכניס בני אדם תחת עול מלכותו, ולהרבות לו עבדים כיד המלך, ויען כי זכה אברהם אבינו עליו השלום למידה זו טרם ציזה השם עליה, רק משכלו ומדעתו עמד בראש כל חוצות, בנה מזבחות וקרא בשם השם, העמיד תלמידים הרבה, את הנפש אשר עשה בחרן, לכן לו יאות להקרא אהבו של המלך יתברך

שמו, זרע אברהם אוהבי, וכגמול נפשו השיב לו השם וחלף אהבתו אל השם היה אהבת השם אליו, וזהו שהודיענו יתברך שמו, באמרו כי ידעתיו [אהבתיו] למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך השם.

אנחנו צריכים ללמוד לשמור ולעשות כמו שעשה אברהם אבינו, שהיה מחזר אחרי בני אדם להכניסם תחת כנפי השכינה כמו שכתוב (בראשית יב, ה) "ואת הנפש אשר עשו בחרן" ודרשו חכמינו זכרונם לברכה שהיה אברהם מגייר אנשים ושרה מגיירת את הנשים. ובא וראה מה הרמב"ם כותב (הל' עבודה זרה פ"א ה"ג), וזה לשונו: כיון שהכיר [אברהם אבינו ע"ה את בוראו] . . התחיל לעמוד ולקרוא בקול גדול לכל העולם, ולהודיעם שיש שם א-ל-וה אחד לכל העולם ולו ראוי לעבוד, והיה מהלך וקורא ומקבץ העם מעיר לעיר ומממלכה לממלכה עד שהגיע לארץ כנען והוא קורא, שנאמר ויקרא שם בשם השם א-ל-עולם, וכיון שהיו העם מתקבצין עליו ושואלין לו על דבריו, היה מודיע לכל אחד ואחד כפי דעתו עד שיחזירהו לדרך האמת, עד שנתקבצו אליו אלפים ורבבות, והם אנשי בית אברהם, ושתל בלבם העיקר הגדול הזה, וחיבר בו ספרים, והודיעו ליצחק בנו, וישב יצחק מלמד ומוזהיר, ויצחק הודיע ליעקב, ומינהו ללמד, וישב מלמד ומחזיק כל הנלוים עליו, ויעקב אבינו למד בניו כולם, והבדיל אחד ממונה כדי שלא תשכח הלימוד. והיה הדבר הולך ומתגבר בבני יעקב ובנלוים עליהם, ונעשית בעולם אומה שהיא יודעת את השם, עכ"ל.

והחפץ חיים וצ"ל במכתבו על דבר מאכל כשר לחיילים, האריך בענין הערבות, ובסוף דבריו הביא מה דאיתא במד"ר ויקרא, משל לאחד שהיה מהלך בספינה ונטל מקדח וקדח בספינה, אמרו אנשי הספינה מה אתה עושה, אמר להם הלא תחתי אני קודח, אמרו לו, והלא אתה מציף עלינו את מי הים, אף כאן בענינינו, ישראל אחד חוטא וכולם נענשים.

עוד כתב שם החפץ חיים, וזה לשונו, ויתכן שלעתיד לבוא יתבעו לאחד על חלב ובשר חזיר, ויענה הלא נזהרתי בכשרות כל ימי ולא אכלתי משום חשש סירכא, ויענו לו הלא פלוני אכל והתביעה היא עליך גם כן, שערבת בעדו בעת קבלת התורה.

והלא אמרו חכמינו זכרונם לברכה באבל עני שאין לו מה לאכול, שמותר לו לעשות מלאכה בצנעא לאחר ג' ימים לאבילתו, אבל אמרו חכמים, תבוא מאירה לשכניו שהצריכוהו לכך (והיינו שהיה להם לסייעו שלא יבוא לידי כך). והתם הוא רק איסור דרבנן, והכא הוא חיוב מלקות על כל כזית וכזית, ואיסור דאורייתא הוא אפילו על משהו.

עוד כותב שם: אנו אומרים באבינו מלכנו מחה והעבר פשעינו וחטאתינו מנגד עיניך, ואחר כך אנו אומרים אבינו מלכנו מחוק ברחמיך הרבים כל שטרי חובותינו, ואיה שטרי חוב חדשים, אלא הוא שטר חוב של ערבות, עיי"ש עוד באריכות. וכן כתב הצה"ק רבי הלל מקאלאמייע זי"ע בספרו משכיל אל דל.

ובפרשת קריאת שמע (ואתחנן ו, ה) כתיב ואהבת את השם אלקיך וגו', ופירשו חכמינו זכרונם לברכה (יומא פו, א) שיהא שם שמים מתאהב על ירך (לחבירך, רש"י). והוא כמו אוהבו הנאמן של המלך, שמשתוקק לאהב את המלך על כל בני המדינה, שיהיו הכל נאמנים בעבודתם למלך באהבה ובלב שלם.

ועיין בספר חרדים, תשב"ץ ורמב"ם, שמובא שם גם כן בפירוש הכתוב ואהבת את השם אלקיך, שידרוש לאחרים דברי כבושין עד שיאהב אותו יתברך על בריותיו ויכניס בלבם אהבתו יתברך. וכמו איש נאמן האוהב את המלך, שהוא משתדל בכל כחו להכניע את האומות האחרות להכניסם תחת ממשלת מלכו.

ובספר הקדוש חובת הלבבות שער אהבת השם פ"ו כתב, וכן מי שאינו מתקן אלא נפשו בלבד, תהיה זכותו מעוטה. ומי שמתקן נפשו ונפשות רבות, תכפל זכותו כפי זכיות כל מי שמתקן לאלוקים, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו, ואמרו משה זכה וזיכה את הרבים זכות הרבים תלוי בו שנאמר (דברים ל"ג) צדקת השם עשה ומשפטיו עם ישראל, ואומר (משלי כ"ד) ולמוכיחים ינעם ועליהם תבוא ברכת טוב וכו', עיי"ש.

והחפץ חיים מסיים: ולכן, אם לא נשים לב לקרב את אחינו בני ישראל בהנחת תפילין, שמירת שבת טהרת המשפחה וכיוצא בו, הרי בודאי אשר מטעם ערבות הנה בבוא עת הפקודה יגיע לנו על

שכתוב (בראשית יא, ה) "ואת הנפש אשר עשו בחרן", וגם למד מתורתנו הקדושה אשר הקדוש ברוך הוא חפץ לקדש ולפרסם שמו ברבים כי בודאי משה רבינו עליו השלום ואהרן הכהן היו חשובים לפני המקום אשר הקדוש ברוך הוא בכבודו אמר "פה אל פה אדבר בו", ו"בכל ביתי נאמן הוא", ובכל זאת אמר הקדוש ברוך הוא להם "יען לא האמנתם בי להקדישני לעיני בני ישראל"^ח.

זה עונש גדול חס ושלום, כאילו אנו בעצמנו לא הנחנו תפילין וחללנו את השבת חס ושלום. ולפי זה, אף האדם השלם יכול להיות אשר לעתיד לבוא ידונו אותו על זה שלא הניח תפילין וכו', וכאשר ישאל בתמיה, מנין לי האיסורים הללו וחקף אני מהפשעים האלה, ישיבו לו: האם לא ידעת כי כל ישראל חברים וערבים זה לזה, ואתה עמדת מרחוק ולא ראית להושיעם בהנחת תפילין, שמירת שבת, טהרת המשפחה וכיו"ב, ועל כן בוא וקבל דינך כיאתה לך.

(יח) (במדבר כ', י"ב), צריכים לדעת כי הלכה ברורה בחושן המשפט בסימן האחרון (סימן תכ"ו) כתוב: שכל אחד חייב להציל את חבירו אפילו בגופו וכל שכן בנפשו כמו שהאריכו בזה החיד"א, הבן איש חי, ורבינו חיים פלאגי והחפץ חיים בספריהם, והמחבר הבית יוסף מסיים את הסימן הזה: והנוהר מהם תבא עליהם ברכת טוב.

צריכים לדעת שיש חשבון בשמים על כל דבר, ואין דבר שלא משלמים על זה כמו שכתוב בילקוט מעם לועז פרשת שמיני בשם המדרש: בשעה ששלח הקדוש ברוך הוא את משה לילך לפרעה להוציא את בני ישראל ממצרים, היה משה מסרב ולא רצה לילך, והיה הקדוש ברוך הוא מפציר במשה שבעה ימים בסנה, ובסוף שבעת ימים שהפציר בו השם יתברך אמר: לא, כי אמר: "שלח נא ביד תשלח", אז כעס הקדוש ברוך הוא על משה ואמר לו: יבא יום ואפרע ממך.

והנה עכשיו הגיע הזמן שנפרע ממנו, בשבעת ימי המילואים. שכבר ראינו בפרשה הקודמת שמשה היה משמש בכהונה גדולה

ועל כן אחינו בני ישראל די לנו זאת לראות איזה דרך ישכון אור האמת ולפרסם הספרים האלה בכל העולם. די יאיר עינינו וישמח לבינו ותגיל נפשינו שיתגדל ויתקדש שמו יתברך בעולם במהרה בימינו אמן.

לא עליך המלאכה לגמור

באמת אנחנו לא צריכים לעשות רק פעולות ורצון טוב לשתף פעולה, והשם יתברך יעזור ונצליח, אם יש את הרצון הטוב ואהבת ישראל להציל כל אחד ואחד מישראל, אז בעזרת השם נצליח, **העיקר הוא שכל אחד צריך לקחת בחשבון שכל יהודי שלא שומר שבת ולא מניח תפילין ולא שומר טהרת המשפחה הכל על חשבוננו**, כנזכר לעיל מהחפץ חיים, **זה צריך לחשוב כל יום כשעושה בסוף היום את חשבון הנפש, ועל זה יצטרך לשלם. אבל עם הוא עוסק בענין ההצלה אז כבר לקח ממנו כל האחריות הגדולה הזאת, ולהיפוך הוא יקבל שכר כאילו הציל את כל העולם כולו, כי מחשבה טובה הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה. ובזכות שנתחיל לשתף פעולות נחוצות להחזרת היהודים בתשובה,**

והיה מקריב הקרבנות שצוה הקדוש ברוך הוא להביא, בשבעת ימי המילואים, והיה משה סבור שהוא ישאר בכהונה הגדולה, וכשהגיע היום השמיני שהיו צריכים לחנך את המשכן שהיה יום ראש חודש, אז אמר לו הקדוש ברוך הוא: דע שאהרן ובניו הם שעתידיים לשמש בכהונה, ואהרן יהיה הכהן הגדול ואתה תצא בחוץ כי אין לך חלק בכהונה. כשם שהקדוש ברוך הוא הפציר במשה שבעה ימים ורק ביום השמיני יצא, כך המתין הקדוש ברוך הוא שבעה ימים וביום השמיני הודיע לו שלא ישאר בכהונה גדולה.

ניקח מזה מוסר השכל שהשם יתברך משלם מדה כנגד מדה, ואם אנחנו, כל אחד מאתנו, לא נקח על עצמנו לעשות פעולות חזקות תיכף ומיד, מי יודע מה שנשלם על זה.

נזכה בקרוב ממש לגאולה האמיתית בביאת משיח צדקינו במהרה בימינו אמן, כמובא בזוהר חלק ג' (קנ"ג, ב) ומשיח אתא לאתבא צדיקיא בתיובתא, עיי"ש.

כדי לצאת ידי חובת הערבות של "כל ישראל ערבים זה לזה" מחויב כל יהודי להשתדל לעשות פעולות הנכונות וחזקות להחזיר בתשובה לכל הפחות 100 יהודים כמבואר לקמן כי האחריות של ערבות ותוכחה הוא איום ונורא, **שעל ידי הערבות נתחייבנו למחות בכל עבירה ועבירה**, ואם אין מוחים פוגמים גם בנשמתם על חטא חבירו, ועל דם החוטא שמת בעונו נידרש, כמו שכתב החפץ חיים בחומת הדת מאמר ב'.

בו יבואר גודל החיוב לחזק את הדת מפני הערבות המוטלת עלינו

הנה ידוע שבעת שקבלנו התורה מאת השם, לא רק על עצמו בלבד קיבל כל אחד לקיים, כי אם כל מה שיהיה ביכולתו לחזק את קיום התורה אצל שאר בני ישראל גם כן התחייב כל אחד, ונעשינו כולנו ערבים זה לזה, וכמו דכתיב "הנסתרות להשם אלהינו והנגלות לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת", וכמו שפירש רש"י שם, דהיינו שנעשו ערבים זה לזה, ולכך הדין שכל אחד מישראל מוציא את חבירו בקיום המצוות אף שיצא הוא כבר כגון קידוש ותקיעת שופר וכדומה (וכמו שכתב הרא"ש בברכות דף כ"ו) דאם יחסר לחבירו איזו מצוה כאילו חסר לו, וכן נמי שיפריש כל אחד את חבירו מאיסור לא תעשה, דאם לא יפרישו מהאיסור במקום שיש ביכולתו, יענש גם הוא.

וזהו הענין של קבלת הערבות, מלבד מה שקבלנו על עצמינו מלפנים בעת קבלת התורה, אנו שונים אותו גם כן בכל יום בעת שאנו מקבלים עלינו עול המצוות בפרשה שניה של

קריאת שמע דכתיב בה "ושמתם את דברי אלה על לבבכם" וגוי' וכמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (ברכות י"ג ע"א) ואנו מפרטים אחר כך בברכת אמת ויציב **שהקבלה היא על עצמו ובנינו ועל כל כלל ישראל, וזהו מה שאנו אומרים "ודברינו חיים וקיימים וכו' על אבותינו ועלינו על בנינו ועל דורותינו ועל כל דורות זרע ישראל עבדיך וכו' חק לא יעבור"**.

ועתה נתבונן בעצמינו, הלא ידוע שכשראובן ערב בעד שמעון על כמה מאות רובל, וכל שכן אם ערב בעדו על כמה אלפים, ורואה ששמעון רוצה לקחת איזה עסק, והוא מכיר מכבר את העסק ההוא כי רע ומר הוא, שעל ידי זה יפסיד כל מעותיו, כמה מההשתדלות היה עושה ראובן למונעו מן העסק ההוא, בעבור ידיעתו והכרתו היטב שעל ידי זה יחזור כל החוב עליו. וכן נמי בעניינינו, צריך האדם לדעת, דאם יכול למנוע את חבירו מאיזה עון על ידי הוכחה וכדומה, או את אנשי עירו, והוא מתעצל מזה, יתפש לעתיד לבוא באותו עון, וכמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה כל מי שיש בידו למחות באנשי ביתו ואינו מוחה נתפס על עון אנשי ביתו, באנשי עירו ואינו מוחה נתפס על עון אנשי עירו, לכל העולם כולו ואינו מוחה נתפס על כל העולם כולו.

ואיתא בויקרא רבה, **שה פזורה ישראל, מה דרכו של שה לוקה באחד מאיבריו וכולם מרגישים** [רצה לומר שדרך השה הוא שכל העדר מתחברים ביחד, וּקְשָׁה אחת לוקה ברגליה וכדומה והיא עומדת, כולם יעמדו לפי שעה] **אף ישראל אחד חוטא וכולם נענשים**.

ואיתא במדרש שמות רבה (פ"ב, ב), וזה לשונו: אמרו רבותינו, כשהיה משה רבינו עליו השלום רועה צאנו של יתרו במדבר, ברח ממנו גדי, ורץ אחריו עד שהגיע לחסית. כיון שהגיע לחסית נזדמנה לו בריכה של מים ועמד הגדי לשתות. כיון שהגיע משה אצלו, אמר, **אני לא הייתי יודע שרץ**

היית מפני צמא, עיף אתה, הרכיבו על כתיפו והיה מהלך. אמר הקדוש ברוך הוא, יש לך רחמים לנהוג צאנו של בשר ודם כך, חייך אתה תרעה צאני ישראל. הוי ומשה היה רועה. עכ"ל.

והנה אנו רואים בעוונותינו הרבים שקיום הדת מתמוטט מדי יום ויום, ואם לא נראה לחזקה מי יודע מה יהיה ומה יכול להולד חס ושלום כעבור שנים, כי כל בית ישראל נמשלו לכרם, וכדכתיב [ישעי' ה ז'] כי כרם השם בית ישראל, וכשגדרו נפרץ מעט, אם לא נראה לתקנו, הפירצה הולכת ומתרחבת ועל ידי זה יכלה כל הכרם לבסוף, ואפילו אם לא יופקר במשך הזמן רק איסור אחד של תורה, גם כן רע ומר הוא, וכל שכן אם יגיע הדבר חס ושלום לידי חייבי כריתות ומיתות בית דין, אוי ואבוי יהיה כי יפקוד השם יתברך העון על כולנו.

ואל יתפאר האדם בנפשו לומר כי ישיב לפני השם, לא היה בי כח למנוע אותם מן האיסורים. אבל הלא ידוע מכמה פסוקים ומאמרי חכמינו זכרונם לברכה כי חפצי שמים צריכים להחשב בעיני אדם על כל פנים כחפצי עצמו, ובחפצי עצמו ידוע שאפילו כשהעסק הולך בענין רע, אף על פי כן אינו מתייאש ממנו, ותמיד חושב עצות איך לשפרו, וגם שואל מאחרים הסוחרים הגדולים איזו עצה ותחבולה לזה, והקדוש ברוך הוא ממציא לו עצה, ומצוי הדבר שלבסוף מרויח מן העסק. ואף בזה, אילו היה שקול בעיני האדם רצון הקדוש ברוך הוא כרצונו, היה מחפש עצות ותחבולות איך להקים הדת שלא תתמוטט, ובודאי היה הקדוש ברוך הוא ממציא לנו עצה וגם עזר גדול מאתו יתברך לזה [וזהו שאמר הכתוב בכל דרכיך דעהו וגו', רוצה לומר באותן הדרכים שהוא מתנהג בעיני עצמו צריך להתנהג בעיני שמים].

אבל בעוונותינו הרבים אין אנו עושים כן בעניני שמים, ותיכף כשהאדם רואה לפום רהיטא שאין לו עצה לזה, תיכף הוא מתייאש מזה ופוטר עצמו מן הדין, **אבל לא בשביל שהוא פוטר עצמו למטה יפטר למעלה**. לך נא ראה מה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (שבת נה) על הפסוק והתויות תו על מצחות האנשים הנאנחים והנאנקים, דהיינו שהקדוש ברוך הוא צוה למלאך שירשום על הצדיקים תו, לרמוז תו של תחיה, ולבסוף כתיב שציוהו להתחיל העונש מאנשים הקדושים, כי מדת הדין עלתה לפניו לומר מה נשתנו אלו מאלו, וענה הקדוש ברוך הוא אלו צדיקים גמורים ואלו רשעים גמורים, ושאלה מדת הדין היה להם למחות, וענה הקדוש ברוך הוא גלוי לפני שלא יקבלום, ושאלה מדת הדין אם לפניך גלוי לפניהם מי גלוי, מיד יצא הדין לחייב את כולם.

ובמדרש איתא **ששאלה מדת הדין, מי מהם נהרג עבורי, מי מהם נפצע מוחו עבורי**. מכל זה נוכל להתבונן עד כמה גדול החיוב על כל אחד מישראל לחפש עצות ותחבולות, ולהתרצות על כל פנים אף להתבזות ואף למנוע עון ופשע מישראל.

ודע עוד, דמלבד שיש עליו חטא על שלא מיחה בחבירו כי כל ישראל הם כאיש אחד, וחטא של חבירו פוגם גם בנשמתו. **עוד יש עליו דין חמור לעתיד, כשחבירו החוטא נענש ומת בעונו, גם הוא ידרש על דמו**, וכדאיתא בתנא דבי אליהו **כל מי שסיפק בידו למחות ולא מיחה ולהחזיר את ישראל למוטב ואינו מחזיר, כל הדמים הנשפכים בישראל אינם אלא על ידו**, שנאמר ואתה בן אדם צופה נתתיך לבית ישראל ושמעת מפני דבר והזהרת אותם ממני באמרי לרשע מות תמות ולא הזהרתו וגוי הוא רשע בעונו ימות ודמו מידך אבקש עכ"ל, מכל זה יתבונן האיש הנלבב גודל החיוב בענין זה.

העצה היחידה לצאת ידי חובת הערבות כנזכר לעיל הוא קל מאוד כי על ידי שידפוס (או יעזור להדפיס) ספרים ולחלק בחינם (כמו שכתוב מה אני בחינם אף אתם בחינם, וכמו שכתבנו לעיל) הספרים על עניני שכר ועונש ועוד. וכמו שכתב בעל החיד"א זכרונו לברכה **כי תוכחה על ידי ספרים בכתב נתקבל ביותר. כי על ידי הלימוד בהספרים יחזרו בתשובה.** (ראה להלן מה שכתב בעל המחבר של הספר קב הישר) כמו כן נחוץ לפרסם ספרים על קדושת השבת, תפילין, מזוזות, ציצית, טהרת המשפחה.

הרבה אנשים אומרים הנה אנו אנשים פשוטים ולא רבנים מה רוצים ממנו, ישנם ברוך השם אלפי רבנים ובתי מדרשים ותלמידי חכמים, ואם הם לא עושים או לא יכולים לעשות, למה אני צריך לעשות פעולות האלו.

אבל תדעו נאמנה, כי אנחנו כעת ממש קרוב להגאולה שלימה ואנו מחכים לו למלך המשיח^ט בכל יום שיבוא^ז, ואנו צריכים לדעת מה שכתוב בזוהר הקדוש ובאור החמה, כי לפני ביאת המשיח יהיו רוב הרבנים^כ ומנהיגי ישראל מהערב רב רחמנא ליצלן. וישנם באמת רק יחידי סגולה^{כז} של רבנים שרוצים לעשות, אבל אין להם הכוח והממון לעשות הפעולות

(ט) עיין רמב"ם הלכות מלכים ריש פרק י'.

(כ) באופן "דאחישנה" ובאופן "דבעתה" (ישעי' ס, כב. סנהדרין צח, א).

(כא) הטעם מדוע הניח הקדוש ברוך הוא שהערב רב יסיתו וידיחו את עם ישראל, יען שהוא גם כן משום עקבתא דמשיחא, כדברי תיקוני הזוהר הקדוש (תקונא חד ועשרין, דף פ"ד, ובכסא מלך אות ש') עיי"ש, שמורין גם כן על השפעתו של עמלק.

(כב) "כלל ישראל" נקרא הקומץ הקטן שהוא בתשובה, אם רב אם מעט - "כי לא מרבכם חשק השם בכם, כי אתם המעט מכל העמים" (דברים ואתחנן ז, ז).

הטובות והנחוצות, על כן במקום שאין איש יאמר החלש גבור אני, ואין דבר שעומד בפני הרצון, כי בעקבתא דמשיחא נתקיימו בנו בעוונותינו הרבים במלואן דברי חכמינו זכרונם לברכה (סוף סוטה וסנהדרין צ"ז ע"א) שהמלכות תיהפך למינות, יראי חטא ימאסו, האמת תהא נעדרת וכו' וכו', ואז תהא שוררת מינות ואפיקורסות שלא שמעתן אוזן מעולם, הפקרות איומה תתפשט בעולם, והחשכות היותר נוראה תהיה בולטת בפרט על ידי טמטום ובלבול המוחות, דוגמת שעת עשיית העגל שעל עבודה זרה גילוי עריות ושפיכות דמים, שנהרג חור שהוכיחם, יעשו מחולות. וכל זה נעשה על ידי עמלק ימח שמו. והקדוש ברוך הוא רוצה שנעזור לו כביכול במלחמתו נגד עמלק, כי נשבע השם שאין שמו וכסאו שלם עד אשר ימחה את זכר עמלק מתחת השמים לגמרי. וביאת משיח צדקיני והתגלות כבוד מלכות שמים עלינו תלויים במחיית עמלק ימח שמו וזכרו לגמרי, ובמלחמה נגד עמלק הנצחון תלוי ב"שוייתי השם לנגדי תמיד" מצדנו, והיינו על ידי תשובה לפני השם יתברך, כמו דכתיב ובה לציון גואל ולשבי פשע ביעקב, במהרה בימינו אמן.

ובזכות שנתחיל לשתף פעולות נחוצות להחזרת היהודים

בתשובה, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (יומא

פ"ו ע"ב) גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד, רצה לומר שנוגע

בכסא הכבוד, והיינו שנשבע שאין כסאו ושמו שלם עד שימחה

זכרו של עמלק לגמרי מתחת השמים, והנצחון נגד עמלק ימ"ש

תלוי בתשובתנו שנשעבד את לבנו לאבינו שבשמים, ובכך

גדולה תשובה שמביאה את הגאולה, כי ביאת הגואל צדק

האמיתי יהיה רק אחרי מחיית עמלק, ועל ידי התשובה ימחה

זכר של עמלק, שכל זמן שישראל משועבדים לאביהם

שבשמים וגבר ישראל כדאמרינן (יומא פ"ו עמוד ב) אמר רבי יוחנן

גדולה תשובה שמביאה את הגאולה, שנאמר "ובא לציון גואל ולשבי פשע ביעקב", במהרה בימינו אמן.

בלי תשובה אף הטוב נותן כח לסטרא אחרא

ובטוחים אנו שהספר הזה יסמוך לנוטים לנפול חס ושלום, וההוגים בספר הזה בעינא פקיחא יקומו גם אחרי נפלים ויחיו נצח, ויראו אור בהיר בתשובה שלימה.

העצה היחידה שלנו הוא להחזיר את העם בתשובה, כדלהלן: ראשית אנו צריכים לדעת שהדור הזה של עקבתא דמשיחא הוא הדור האחרון שאנו מקוים ממש בכל עת ורגע לזכות בביאת משיח צדקינו בקרוב ממש, **ומי שרוצה באמת לזכות לזה צריך לבקש ולבכות הרבה להשם יתברך שיזכה לעשות דבר טוב בחייו**, ובפרט כמו שכתוב בזוהר הקדוש שהדור שלנו הוא רוב רובן מהערב רב רחמנא ליצלן^{כג}.

ובבני יששכר (מאמרי חודש אדר) כתב: כתות הערב רב אשר בקרבנו הם יושבים, מינים מוסרים אפיקורסים, הן

כג) איתא בזוהר הקדוש (שמות דף ס"ז) בפרשת בשלח על הכתוב מלחמה להשם בעמלק מדר דר, אמר ר' יהודה בכל דרא ודרא בכל דרין דאתיין לעלמא לית לך דר דלית בהו מההוא זרעא בישא וקב"ה אגח בהו קרבא, רבי יצחק אמר ועלייהו כתיב יתמו חטאים מן הארץ, עיי"ש.

עוד איתא בזוהר הקדוש (ח"ב דף קכ:): דערב רב אינון יין דנתנסך לעכו"ם, ומנהון משומדים מינים ואפיקורסים משומדים לעבירות שבכל התורה כולה.

ובספר הקדוש אור החמה (פ' נשא בשם הרמ"ק) כתב וזה לשונו, הערב רב הם גויי הארץ נשמת החיצונים. ושם (על זוהר הקדוש משפטים דף ק"כ ע"ב) וזה לשונו: מלחמה להשם בעמלק שהם ערבוביא בישא שכולם נתערבו אלו באלו וזרע עמלק נתערב בהם ויש רשעי ישראל שהם נחשבים מכולם שהם פריצי ישראל מהרסיך ומחריביך ממך יצאו וכו'.

המה משורש עמלק הדעת דסטרא אחרא ער"ב ר"ב גימטריא דע"ת כאשר תראה בדורות הללו אשר בעונותינו הרבים נתרבה האפיקורסות, וגם אותן דקיימין כלי חמס על ישראל לפשוט את עורם מעליהם בעצות רעות בחוקים לא טובים ודי למבין, עד כאן. ובזוהר חי פרשת בראשית (דף ק"ג) כתב וזה לשונו: **ועתה רוב הדור עם הראשים שלהם הם מערב רב**, עד כאן.

ובספר דברי חיים בהשמטות לפרשת ויקהל כתב וזה לשונו, דלפני ביאת המשיח יהיו רוב הרבנים מהערב רב כו', וזה לשון הדברי חיים שם: כי ישראל בעצמן קדושים אך הערב רב כל חסדים דעבדי לגרמייהו עבדו כנראה בעליל שהרבנים והחסידים והבעלי בתים שבדור המה בעונותינו הרבים רובן מערב רב ורוצים לשרור על הציבור וכל מעשיהם רק לגרמייהו לקבל כבוד וממון ולכן אין להתחבר רק אם עובדים באמת שמוסרים נפשם לדי' לא לקבל שום תועלת לעצמם, עד כאן עיין שם עוד.

ועיין ברעיא מהימנא פרשת נשא וזה לשונו, א"ל רעיא מהימנא באומאה עלך בשמא דיקו"ק לא תאחר בכל יכולתך דהא אנא בצערא סגי, ויפן כה וכה וירא כי אין איש עוזר לי לאפקא לי מהאי צערא בהאי גבורה דאתמר עלי ויתן את רשעים קברו, ולא אשתמודען בי ואני חשיב בעינייהו בין רב רשיעיא ככלב מת דסרח בינייהו דחכמת סופרים תסרח בינייהו בכל קרתא וקרתא ובכל אתר דישראל מפוזרין בין מלכוון ואתהדרו אינון ערב רב רעין על ישראל עאנא דקב"ה דאתמר בהו ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם ולית לון יכולת למעבד טיבו עם ת"ח, ואנשי חיל ויראי חטא מסובבים מעיר לעיר ולא יחוננו, ומחרימין ערב רב בינייהו ולא יהבין לון באתרין סגי אין אלא דבר קצוב דלא יהא תקומה לנפילו דלהון ואפי' חיי שעה, וכל חכמים ואנשי חיל ויראי חטא בצערא

בדוחקא ביגונא חשיבין ככלבים, בניס המסולאים בפז איכה נחשבו לנבלי חרש בראש כל חוצות, דלא אשכחו אכסניא בינייהו, ואינון ערב רב אינון עתירין בשלוח בחדווא בלא צערא בלא יגונא כלל, גזלנין מארי שוחד דאינון דיינין רישי עמא, כי מלאה הארץ חמס מפניהם, עלייהו אתמר היו צריה לראש, באומאה עלך זמנא תניינא, עד כאן.

ונמצא מכל זה דברים נוראים, דרוב הרבנים ובעלי בתים הם של הערב רב, וצריכים ללחום נגדם במלחמה גדולה, ובעוונותינו הרבים לא די שאין נלחמים נגדם אלא הרבה אנשים יש להם קשר אתם ובונים להם בנינים ופלטרין גדולים, ונותנים להם ממון כסף רב, ויש להם שם כבוד ויקר וגדולה, והצדיקים האמיתיים המקושרים להשם יושבים בעניות לא עלינו ואי אפשר להם לפעול ולעשות לצרכי שמים כראוי, להרבות פעלים לתורה וליראת שמים.

ועל פי זה אפשר להבין מה שכתוב בספר הקדוש היכל הברכה (בפרשת ואתחנן הנוכר לעיל על פסוק הטיבו וגו') וזה לשונו: "ואני תמהתי על בעלי בתים הכשרים למה ישנו כל הלילה ויבלו ימיהם בהבל, למה לא יעמדו באשמורת לומר תהלים וחצות כפי כחם ואחר כך ילכו להתפלל מלה במלה בכוונת הלב, כל חד כפום שיעור דיליה, ואם הוא בר הכי ללמוד על כל פנים משניות, למה ימנע עצמו מזה ולומר איזה דפין מן הזוהר הקדוש כי כל דיבורים אלו הם קישוטי הנפש חיים לנפשו, למה לא ילחם עם חלק הרע שבנפשו המונע אותו בחכמות זרות ואם ההתחלה יהיה לו קשה שלא יטעום אלא מרירות, סופו יהיה לו אור וחיות ומתיקות וחיים לנפשו בזה ובבא וכו'. ואם יסמוך בעל הבית הכשר שהוא מתומכי התורה בוודאי אין דבר גדול בעולם מן מי שהוא תומך התורה אבל זעירין אינון, ועוד שיש הרבה טועין ומטעין **ואם אין לו זכות, לא יזכה לזה אלא ידבק עצמו בשד יהודי שהוא תלמיד חכם,**

והרבה צריך בקשות ורחמים בבכיה שיזכה לדבק עצמו בתלמיד חכם אמת וצדיק, ולזה לא יזכה אלא על ידי זכיות הרבה ותפלות ותחנונים כי מן השמים אין נותנים שום דבר קדושה ומצוה אלא על ידי זכות הקדום וטורח ובקשות ותפלה" עד כאן.

והכוונה במה שכתוב ואם אין לו זכות לא יזכה לזה אלא ידבק עצמו בשד יהודי שהוא תלמיד חכם, יש

לומר גם כן כנזכר לעיל, דיכול להיות שהוא תלמיד חכם אבל עדיין יכול להשתייך חס ושלום לכת הערב רב והסטרא אחרא רחמנא ליצלן, ועל כן צריך לזה זכיות הרבה ותפלות ותחנונים שיזכה לדבק עצמו בתלמיד חכם אמת וצדיק, ודי למבין.

ראה (במסכת ב"ק דף ט"ז ע"ב), שביקש ירמיה על אנשי ענתות "הכשילם בעניים שאינם מהוגנים", וצריכים לחפש הרבה מאוד עד שמוצאים עני הגון באמת, תלמיד חכם וירא שמים שאז חשובה הצדקה שנותנים לפני הקדוש ברוך הוא.

וידוע הסיפור שהביא בספר הקדוש היכל הברכה פרשת ואתחנן (על פסוק הטיבו כל אשר דברו), מהרב הקדוש הרבי ר' זושא מהאניפאלי זי"ע, וזה לשונו:

"וסיפר לי מורי חמי הצדיק המפורסם מורינו הרב אברהם מרדכי מפניטשוב ששמע מאיש אלקים קדוש מורינו הרב ר' זוסיא מאניפאלי שסיפר לו איך בעניותו היה שמש בעיר אוסטראה והיה דרכו להתענות שנים ושלושה ימים, ואחר כך היה הולך לבקש מאיזה בעל הבית שיתן לו על לחם להשיב נפשו. ופעם אחד אמר בלבו שזהו חסרון אמונה לילך ולבקש לחם אלא יבטח באלקיו באמונה שלימה שלא יחסר מזונו, ופעם אחד התענה שלושה ימים כדרכו ואחר התענית לא היה מי שיתן לו מעט לחם והלך והתענה עד שהיה קרוב למות ולא היה מי שיתן לו שום דבר, והיה רעש גדול למעלה ולא

היה בכל המקום מי שיזדמן לפניו זה המצוה הגדולה לקיים נפש קדוש כזה. כי לא היה אפילו אחד שיהיה ראוי לזה אף שהיו שם אנשים כשרים הרבה לא היו ראויים למצוה זאת שישלח לו השם יתברך דורון כזה כמבואר בזוהר (ויקהל דף קצ"ח ע"א), וברא לו השם יתברך שני דדין בפיו, אחד הוציא דבש ואחד הוציא חלב, ושלשה חדשים היה ניזון מזה הדבש וחלב שהיה יונק מן הדדין שבפיו, ואחר עבור שלשה חדשים בא אליו אחד ואמר לו זוסיא קח לך ששה גראשין וקנה לך לחם אזי ברגע נפסק זה הדבש וחלב, כך סיפר הצדיק בפיו למורי וחמיי", עכ"ל בספר היכל הברכה.

ובאמת צריכים להתפלל הרבה על זה שימצא עני תלמיד הגון^{כד} שתהא הצדקה חשובה לפני הקדוש ברוך הוא.

וכמה נוראים הדברים שכתב בספר הקדוש תולדות יעקב יוסף (פרשת נשא, ד"ה העולה) וזה לשונו: "העולה מזה דראוי העושר לילך אל החכם לקבל ממנו חכמה כמו שהחכם הולך אצל העושר לקבל ממנו חסד מעשרו כי זה תכלית הבריאה כמו שכתוב במדרש (שחר טוב) (תנחומא משפטים ט"ו) על פסוק ישב עולם לפני אלקים ורצה לומר שאל שיהיה כולם שוין בעושר וחכמה שלא יצטרכו לקבל זה מזה, והשיבו רוח הקדש אם כן חסד ואמת מן יצרוהו, כי במה יזכה זה עם זה, מה שאין כן עכשיו החכם מקבל חסד מהעושר והעושר מקבל מן החכם תורה וחכמה הנקרא אמת, ובשכר שמשפיעים זה לזה בחכמה ובעושר כך מלמעלה יורד השפע וכמו שכתוב בש"ס ולמוכיחים יונעם ועליהם תבוא ברכת טוב, כל זמן שתוכחה בעולם ברכה בעולם וכי' (תמיד כ"ח ע"א) ורצה לומר

(כד) וראה לעיל בהערה אות יב מה שכתב: "ותרופה אחת מצאנו לו אם יזכה את הרבים", וכו'.

שגורם שפע כנזכר לעיל, וכמו שכתוב בתיקונים (תיקון מ"ד) יעו"ש".

"ובזה יובן חסד ואמת נפגשו, ורצה לומר כשעושיין להשפיע זה לזה החכמים מקבלין חסד מהעושר והעשירים שומעין חכמה ומוסר הנקרא אמת מהחכמים שהוא עיקר התכלית כמו שכתוב חסד ואמת מן ינצרוהו כנזכר לעיל, אז גורמים לייחד ב' מדות הגורמין שפע וברכה בעולם, וזהו צדק ושלום נשקו" וכו'.

"ובזה יובן דברי נעים זמירות ישראל בפתח דבריו, למה רגשו גוים ולאומים יהגו ריק יתיצבו מלכי ארץ וגו' ורצה לומר שלא אמר זה דרך תרעומות להתרעם למה רגשו וכו' רק שאמר דרך מוסר לעמו ישראל בטוב טעם ודעת להבינם למה רגשו גוים ולאומים יהגו ריק להתעולל עלילות בריק והבל על בחירי אומה ישראל, כאשר באזנינו שמענו עלילות שונאינו בכמה מיני תחבולות אין מספר להעלותן אשר האומות מעלילין והם המוני האומות הנקראים גוים שרגשו וגם השרים של המדינה מאומות העולם הנקראים לאומים יהגו ריק, היאומן כי יסופר להאמין מחכמי אומות העולם על דברי הבל וריק כזה, אבל זה נמשך מצד כי יתיצבו מלכי ארץ מאן מלכי רבנן (גיטין ס"ב ע"א) שמעמידין על פי השר שארץ שלו, וזה שנצב לרב שנקרא מלך על פי מלכי ארץ שהארץ והעיר שלו אחר חורבן הבית [ותיבת מלכי משמש לכאן ולכאן] ויתיצבו מלכי ארץ ורוזנים שהם המנהיגים של הרב הנזכר לעיל נוסדו יחד על השם ועל משיחו, כי מיד יועצים עצות על השם בענין מאכלות אסורות להעביר שוחטים טובים ולהעמיד רעים לפי רצונו וכיוצא בזה לפי מה שראתה עיני ועל משיחו **שהם הלומדים העוסקים בתורה ועבודה איך לגרשם מהעיר ולבטל מנין שלו יעשו כעובדא דאחו המלך שאחו בתי כנסיות ובתי מדרשות ואמר אם אין חכמה אין הקדוש ברוך הוא**

משרה שכינתו בישראל שנאמר חתום תורה בלימודי וכו' (ישעיה ח'), ננתקה את מוסרותימו ונשליכה ממנו עבותימו, ורצה לומר כי עצתם איך להשליך עבותות האהבה שבינם לבינו יתברך על ידי שיש להם מקום מיוחד להתלמד ולהתפלל ולהסיר מוסרותימו שעל ידי תורה ומוסר כולם נכנעים לפניהם ולהסיר עול מעלינו זהו תוכן עצתם".

"והנה באלו יש ב' כתות כנזכר לעיל שיש יראי השם לשם

שמים וכנזכר לעיל, ובזה אמר יושב בשמים ישחק

ורצה לומר כי זה שהוא ברום המעלות בשמים שכבר נתקשר באהבה יתברך גם עתה ישחק וישמח ולא יחוש כלל לעצתם, מה שאין כן אד' ילעג למו, כי כת ב' הנזכר לעיל שהי' במדרגה תחתונה הנק' אד' כנודע שלא היה לשם שמים רק ליטול את השם שהוא מחסידי ארץ, וכעת שרואה שיועצים עליהם הרוזנים וכו' מיד הוא עצמו ילעג למו על היראים כדי שלא ימצא בו שום דבר מחסידיים שלא ילכד בעצת רוזנים, וזה הוא השמירה של מעלה לבל יכנס פנימה כל מי שיהי' כי מי שאינו הגון אז ידבר אלימו באפו ובחרונו יבהלמו כדי שיהיו נרפים מהתורה והעבודה לכוונה הנזכר לעיל, אבל ואני נסכתי מלכי על ציון הר קדשי, ורצה לומר שדוד אמר על עצמו ואני שעמדתי בנסיון כל הבזיונות והשפלות וכעת אני נסכתי מלכי שאינו נצב ממלכי ארץ על פי השררה רק ואני נסכתי מלכי שהוא אלקי עולם השם על ציון הלומדים המצויינים בהלכה שעיקר מלכותי ונסיכותי הוא על הלומדים העוסקים בתורת השם ועבודתו כמו שכתוב חבר אני לכל אשר יראוך וכו' (תהלים קי"ט) ועל זה הוא סמוך לשון חיבור כמו ועליו מטה מנשה (במדבר ב') כי הם נטורי קרתא (פתיחתא דאיכ"ר א') ואין צריך לומר שלא לגרשם מהעיר רק שהם עיקר ממשלתי. וגם על הר קדשי שהם ראשי קציני אלופי ישראל שהם נקראים הר והם גורמים קדושתו כמו שכתוב (דברים ב') ויהי כאשר תמו וידבר השם אלי

שאינן קדושת שמו על נביאים כי אם בזכות ישראל ומה שהעמיד יתברך אותי לנסיך ומלך הוא בזכות ישראל שהם נקראין קודש ישראל להשם ראשית תבואתו (ירמיה ב') וחס על כבודם שיהיה להם רועה נאמן לבל יגיס דעתו עליהן כמו שאמרו (יומא כ"ב ע"א) אין ממנין פרנס על הציבור אלא אם כן קופה של שרצים תלוין אחוריו", עד כאן לשונו הקדוש הנוגע לעניינינו.

רואים אנו גם כן מדברי התולדות יעקב יוסף **שהצדיקים ועובדי השם יושבים בעניות ובדחקות מה שאין כן אותם שדורשים רק כבוד עצמם יושבים על מי מנוחות ולא חסר להם כלום וכנזכר לעיל.**

ולכן צריך באמת סייעתא דשמיא גדולה לזה, שתהיה הצדקה שנותן באופן ראוי והגון, שיתן לעני הגון תלמיד חכם וירא שמים שאינו שייך לכת הערב רב רחמנא ליצלן. והעצה לזה מה שאפשר לו לעשות שהכסף שלו ילך ישר להקדושה הוא לעשות כמו שכתב רבינו בעל החיד"א (העתקנו לעיל), להדפיס ספרים קדושים שמעוררים את אחינו בני ישראל לעשות תשובה באמת, וכמו שכתב הגר"א במשלי (פרק י"ב פסוק י"ד) **שלעולם יראה אדם להוכיח את חברו על דבר שעושה לא טוב** (פירוש לשונו: לא רק בעבירה ממש אלא גם על דבר לא הגון, כבתוספות דיבור המתחיל דבר בברכות דף ל"א:). **כי אם ישמע לו וייטב את מעשיו אז כל המצוות שיעשה הם על ידו (וגדול המעשה יותר מן העושה, קל וחומר כשנכפיל ריבוי פעולות מעשה התיקון במעשי המוכח מהיום והלאה) יטול שכר כמו העושה עצמו ואם לא ישמע לו אזי יטול את הטוב ממנו כמו שכתב האר"י ז"ל והוא בסוד זכה נוטל חלקו וחלק חברו בגן עדן והרשע נוטל חלקו בגיהנם, עכ"ל**

ובזכות שנתחיל לשתף פעולות נחוצות להחזרת היהודים בתשובה, נזכה בקרוב ממש לגאולה האמיתית במהרה בימינו אמן.

סיום

בגמרא הקדושה אמרו, כל מה שישראל אוכלין בעולם הזה לא אוכלין אלא בשביל האמונה^{כה}, על כן נחוץ מאוד שילמדו בספרים האלו פעמים הרבה עד שיבין היטב התכלית האמיתי שבא לתקן בעולם הזה, ואז בודאי הקדוש ברוך הוא ירבה השפע שלו ופרנסתו ומי שכבר חננו השם בעושר ונכסים, יתגדל מזלו, ויתן השם לו ולביתו אריכות ימים ושנים, וינצלו מצער, ומי שצריך לשידוך בחור או בתולה יזמין להם הקדוש ברוך הוא זיווג הגון בנקל, ומי שלומד תורה יהיה לו סייעתה דשמיא, ומי שרוצה לפעול ישועות בקרב הארץ בתפלתו בודאי הקדוש ברוך הוא ישמע תפלתו על ידי זה ביותר, ומי שיש לו חולה בתוך ביתו חס ושלום, ינדר שילמוד איזה פעמים באלו הספרים וגם החולה יקבל עליו ללמוד בזה הספר אחר קימתו מחליו לכל הפחות חצי שעה בכל יום ובעת שנותן איזה רפואה

(כה) עיקר האמונה הוא, ש"השם אחד יאיר בנפשו" (ראה תניא סוף פרק י"ח, ופרק ל"ה), דמדריגת החכמה הוא "אחד האמת שהוא לבדו הוא ואין זולתו". (ועיין רמב"ם בהלכות יסודי התורה פרק א' הלכה ז'). וכל עבודת האדם צריך להיות "בלתי לד' לבדו". אנו צריכים להיות מוכנים למסור את נפשינו במסירות נפש ממש ללא כל חשבונות של כסף וכבוד ופוליטיקה (כי העבודה כזאת אין לה שום חשיבות למעלה בשמים, ואחר מאה ועשרים שנה יבוא לשם בלי כלום) רק צריכים לעבוד את השם בתמימות "בלתי לד' לבדו", כמו שהצדיק הקדוש רבי ר' מרדכיאל'ע מנדבורנא זי"ע היה אומר בעת התפילה כשהוא הגיע ל"לא-ל ברוך נעימות יתנו" וכו', "כי הוא לבדו מרום וקדוש", אז הוא אמר באידיש, רק הוא לבד, רק הוא לבד, "נאר ער אליין נאר ער אליין" הוא חזר על כך לפחות 100 או מאה וחמישים פעם בכדי שיכנסו לכל העצמות שאין עוד משהו חוץ מהשם יתברך לבדו. ואחר כך אמר בשמחה גדולה ובלהבות אש "פועל גבורות עושה חדשות" וכו', זכותו יגן עלינו.

יתן לר' מאיר בעל הנס איזה צדקה אז בודאי ימהר השם עזרתו.

על כן נא ונא אחינו בני ישראל כה יהיה הקדוש ברוך הוא בעוזרי שטובתכם וטובת בניכם אני מבקש, והנני רוצה בטובת ישראל בלב שלם, שימו לבבכם לדברי המחבר שמבטיח להקוראים בזה הספר כנזכר לעיל. ועל כל פנים למיחש מיהו בעי אשר חסרון בודאי אי אפשר להיות על ידי הלימוד הזה וכמה אנו מבטלים בספורים ופאליטיק, ובדברים של מה בכך או רק בשמיעה לבד, ובודאי לקרות בזה הספר לא גרע חס ושלום.

ובטוחים אנו שהספר הזה יסמוך לנוטים לנפול חס ושלום, וההוגים בספר הזה בעינא פקיחא יקומו גם אחרי נפלים ויחיו נצח, ויראו אור בהיר בתשובה שלימה¹³. ובפרט לעת כזאת אשר יפנה הלילה ואור הבוקר ממשמש ובא,

(כו) ובבאר היטב סימן תקע"א (סעיף א) וזה לשונו: **ודע שכל המעשים שאדם עושה ותורה שלמד בעודו רשע בעוונותינו הרבים מוסיף כח בקליפות, עד שחוזר בתשובה מוציא מהקליפה. ובשלחן ערוך הרב הלכות תלמוד תורה (פרק ד סעיף ג) וזה לשונו:** וכך אמרו חכמי הקבלה שכל התורה ומצוות שאדם עושה בעודו רשע אף שמוסיף כח בקליפות לפי שעה מכל מקום כשיחזור אחר כך בתשובה בגלגול זה או בגלגול אחר כמו שנאמר (שמואל ב, יד, יד) כי לא ידח ממנו נידח (עיין שם בשינוי לשון), אזי מוציא מהקליפה כל התורה והמצוות וחוזרים לקדושה בחזרתו (עיין תניא פרק י"ז). ובספר אלף כתב (אות רל"ט) וזה לשונו: ארשום בזה איזה דברי אגדה ממרנא ורבא רבי משה משולם איגרא אבד"ק פרעשבורג זיע"א, מספרו איגרא רמ"ה חלק ב' שאינו בנמצא. שם (דף כ"א עמוד ב' בד"ה "בחצוצרות וקול שופר") בתהלים "אם לא ישוב חרבו ילטוש קשתו דרך ויכוננה ולו הכין כלי" וגו', על פי הידוע דאדם רשע אף מה שעושה טוב נותן כח בסיטרא אחרא (עיין באר היטב אורח חיים סימן תקע"א סק"א)